

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MÜZE ALIŞKANLIKLARI
(ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)

MUSEUM HABITS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS
(AN EXAMPLE OF ERZURUM CITY)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMRE BURAK GÜNGÖR

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ÖZMENLİ

GİRESUN-2016

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 06/01/2016 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emre Burak Güngör'ün "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müze Alışkanlıkları (Erzurum İli Örneği)" başlıklı tezi incelenmiş olup aday 06/01/2016 tarihinde saat 10:00 'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Yrd. Doç Dr. Mehmet ÖZMENLİ	
Üye	Doç. Dr. Mustafa UZOĞLU	
Üye	Doç. Dr. Aykut Emre BOZDOĞAN	

ONAY

06/01/2016

Doç. Dr. Sedat MADEN

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müze Alışkanlıkları (Erzurum İli Örneği)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek şekilde bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

06/01/2016

Emre Burak GÜNGÖR

ÖN SÖZ

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma müzelerin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılma durumunu ve okulların müzelerle ilgili rehberlik etme durumunu belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemine, araştırmanın sınırlılıklarına, varsayımlara, tanımlar ve kısaltmalara; ikinci bölümde kavramsal çerçeveye; üçüncü bölümde yöntemle ilgili bilgilere; dördüncü bölümde bulgular ve yoruma; beşinci bölümde ise elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmanın yapılmasında bana yol gösteren, yönlendiren bilgi ve tecrübesiyle çalışmamın her aşamasında yardımlarını hiç esirgemeyen Danışman Hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ'ye, bilgilerinden çokça yararlandığım Hocam Doç. Dr. Aykut Emre BOZDOĞAN'a ve Doç. Dr. Mustafa UZOĞLU'na; ayrıca çalışmalarım sırasında bana her türlü desteği sağlayan Değerli Hocam Yrd. Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Tezin her safhasında bana yardımcı olan değerli arkadaşım İsa KARAKAYA'ya, sevgili Emrah AKAR'a ve bana göstermiş oldukları destek ve katkılarından ötürü kıymetli aileme şükranlarımı sunarım.

Emre Burak GÜNGÖR

GİRESUN-2016

ÖZET**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MÜZE ALIŞKANLIKLARI
(ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)**

Emre Burak GÜNGÖR

Giresun Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ

2016

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıkları ve müzelerden eğitim alanında yararlanma durumlarının tespit edilmesidir. Araştırma genel tarama modelinde gerçekleştirilmiş olup veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın ulaşılabilir evrenini Erzurum ilindeki Sosyal Bilgiler öğretmenleri, örneklemini ise Erzurum ilinde görev yapan toplam 104 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Elde edilen veriler “SPSS for Windows 22.0” istatistik paket programı ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük bir kısmının müzelerle ilgi duydukları ve bireysel olarak müze ziyaretleri gerçekleştirdikleri görülmektedir. Ancak bunun yanında öğretmenlerin öğrencileri ile birlikte müze gezisi düzenleme oranının düşük olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin yaklaşık beşte birinin müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca lisans mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, lisansüstü mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerden daha fazla şikâyet ettikleri ve okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumlarından daha fazla etkilendikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Müze, Müze Eğitimi, Ortaokul, Sosyal Bilgiler Öğretmeni

ABSTRACT

**MUSEUM HABITS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS (INTANCE OF
ERZURUM CITY)**

Emre Burak GÜNGÖR

Giresun University

Institute of Social Sciences

Department of Social Studies Education, Master's Thesis

Supervisor: Asst. Assoc. Dr. Mehmet ÖZMENLİ

2016

The purpose of this research is to determine museum habit of social studies teachers and utilization situation from museums in the field of education. The research has been executed in general survey model and survey form which is developed by researcher, has been used as data collection tool. The social studies teachers in Erzurum compose accessible universe of the research and total 124 social studies teachers, who work in Erzurum, compose sample of the research. The obtained results have been analyzed with statistic package software ‘‘SPSS for Windows 22.0’’.

As a result of the research; it is seen that most of the teachers are interested in museum visit and they visit museums individualistically but besides this, the rate of teachers arranging museum visit with pupils is low. It has been determined that one fifth of the teachers have participated in service training about how to teach at museums. Besides; it has been determined that bachelor teachers complain much more about red tape related to museum visits than the teachers who have postgraduate's degree.

Keywords: Social Studies, Museums, Museum Education, Secondary School, Social Studies Teacher

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	VII
TABLolar DİZİNİ	VIII

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.2. PROBLEM DURUMU.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4. SINIRLILIKLAR.....	5
1.5. VARSAYIMLAR.....	5
1.6. TANIMLAR.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. EĞİTİM.....	7
2.1.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları	7
2.1.2. Sosyal Bilgiler Kavramı ve Tanımı	8
2.1.3. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi	9
2.1.3.1. Dünyada Sosyal Bilgiler.....	9
2.1.3.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler	11
2.1.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Genel Amaçları.....	12
2.2. MÜZE VE MÜZE İLE EĞİTİM	13
2.2.1. Müze Tanımları	13
2.2.2. Müze Türleri	15
2.2.2.1. Koleksiyonlarına Göre Müzeler.....	15
2.2.2.2. Bağlı olduğu idari birimlere göre müzeler.....	15

2.2.2.3. Hizmet etikleri bölgeye göre müzeler	16
2.2.2.4. Hitap ettikleri kitleye göre müzeler	16
2.2.2.5. Türkiye’de Müzeler	17
2.2.3. Müzelerin İşlevleri	18
2.2.3.1. Toplama İşlevi	18
2.2.3.2. Belgeleme İşlevi	18
2.2.3.3. Koruma İşlevi	18
2.2.3.4. Sergileme İşlevi.....	19
2.2.3.5. Eğitim İşlevi	19
2.2.4. Müze ile Eğitim	19
2.2.5. Sosyal Bilgiler Dersi ve Müzeler.....	21
2.2.6. Erzurum Müzeleri	23
2.2.6.1. Erzurum Arkeoloji Müzesi	23
2.2.6.2. Türk İslam Eserleri ve Etnografya Müzesi (Yakutiye Müzesi)...	23
2.2.6.3. Atatürk Evi Müzesi	24
2.2.6.4. 23 Temmuz Kongre Salonu	24
2.2.6.5. Erzurum Gar Müzesi.....	24
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	30
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	30
3.2. EVREN	30
3.3. ÖRNEKLEM	30
3.4. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	31
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR	33
4.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MÜZE ALİŞKANLIKLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	33

4.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE MÜZE ALIŞKANLIKLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	34
SONUÇLAR VE TARTIŞMA	52
ÖNERİLER	55
KAYNAKÇA	56
EKLER.....	61
ÖZGEÇMİŞ.....	70

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

ICOM : International Council of Museums (Uluslar Arası Müzeler Konseyi)

Akt : Aktaran

Çev : Çeviren

Ed : Editör

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

f : Frekans

% : Yüzde

S.s : Standart Sapma

$\bar{x}$: Aritmetik Ortalama

χ^2 : ki kare

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.3.1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin Dağılım.....	31
Tablo 3.5.1. Aritmetik Ortalama Aralıkları ve Anlamları.....	32
Tablo 4.1.1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına ilişkin dağılım.....	33
Tablo 4.2.1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına cinsiyet faktörünün etkisiyle ilgili ki-kare analizi	35
Tablo 4.2.2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına görev yapılan okulun yerleşim biriminin etkisiyle ilgili ki-kare analizi	36
Tablo 4.2.3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına mesleki kıdemlerinin etkisiyle ilgili ki-kare analizi.....	37
Tablo 4.2.4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına mezuniyet durumlarının etkisiyle ilgili ki-kare analizi	39
Tablo 4.2.5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına sınıf mevcutlarının etkisiyle ilgili ki-kare analizi	41
Tablo 4.2.6. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin görüşlerinin dağılım.....	42
Tablo 4.2.7. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların cinsiyet faktörüne göre analizi	44
Tablo 4.2.8. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların mesleki kıdeme göre analizi	45
Tablo 4.2.9. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların mezuniyet durumuna göre analizi	47
Tablo 4.2.10. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların sınıf mevduana göre analizi	49

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Toplumların geleceklerini kendilerinin belirlemesi ve geleceklerine güvenle bakabilmeleri açısından bireylerinin eğitimi büyük önem arz etmektedir (Ertürk, 1984, 12). Aslında insanlık tarihi kadar eski bir araştırma alanına sahip olan eğitimin bir bilim olarak gelişmesi oldukça yenidir. Belli amaçlar doğrultusunda insanların davranışlarının planlı olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesinin yasa ve ilkelerini bulmaya, bu amaçla teknikler geliştirmeye çalışan bilim dalına eğitim diyebiliriz. Eğitim bilimi, kişilerin davranışlarının değiştirilmesinde öğrenmeye etki eden bütün etmenlerin ve bu etmenler arası ilişkilerin sistemleştirilmesi ve davranış değiştirilmesinin en verimli ve etkili bir şekilde yapılması için “araştırma ve geliştirme” çalışmalarına ağırlık verir (Erden ve Akman, 2007, 14).

Eğitim bilimleri içerisinde yer alan ve disiplinler arası bir alan olan Sosyal Bilgiler, insanları ve yaşamlarını konu alır. Kendi kendimizi ve diğerlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Sosyal Bilgileri tanımlamak, coğrafya ya da tarih gibi bir disiplini tanımlamaktan daha zordur; çünkü Sosyal Bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır (Doğanay, 2002, 16). Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen derin bilgiler olarak tanımlanabilir. Toplumsal gerçek denildiğinde, toplumsal hayatı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelebilir. İnsanın hayatında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, rahat, mutlu yaşamasını, kendini gizli yetenekleri doğrultusunda geliştirip, gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler bu kavramın kapsamı içine girebilir. Bir bakıma tüm Sosyal Bilimler felsefe ve diğer etkinliklerin keşiştiği bir alan olarak düşünülebilir. Gerçekte Sosyal Bilgiler, eğitim alanının yarattığı bir kavramdır. Bu disiplinler arası alan, Sosyal Bilimler alanındaki kavramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içinde gelişmesini, yetiştirilmesini amaçlar (Safran, 2003, 32).

Sosyal Bilgiler programını hazırlayan komisyona göre ise;

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya,

ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler dersinde, öğrenci içinde yaşamış olduğu yakın ve uzak toplumsal çevresini, geçmişi, bugünü ve yarını ile birlikte tanıma imkânı bulur (Sözer, 1998). Bu ve benzeri düşünceleri gerçekleştirmek için son yıllarda Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Finlandiya gibi birçok gelişmiş ülkenin, eğitim programlarını yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre yeniden düzenledikleri görülmektedir. Türkiye’de de ilköğretim programları 2005 yılında yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir (Ersoy ve Kaya, 2009, 71-72).

Öğrencinin merkeze alındığı ve aktif katılımın sağlandığı, bilginin yaşamla bütünleştirilerek anlamlı hale getirildiği bir öğrenme ve öğretme sürecinin varlığı, öğrencilerin derslere karşı olumlu tutum geliştirmeleri konusunda büyük önem taşımaktadır (Kan, 2006). Yapılandırmacı anlayışta öğrenci dış uyarıcıların edilgen bir alıcısı olmayıp, onların özümleyicisi ve davranışların etkin oluşturucusudur. Öğrenci kendi öğrenmesinden sorumludur ve kendisine sunulan bilgiler arasından uygun olanları seçen ve işleyen olarak öğrenmede etkin olan kişidir (Gültekin, Karadağ ve Yılmaz, 2007). Bu nedenle, yapılandırmacı eğitim ortamları bireylerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarına, dolayısıyla zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak biçimde düzenlenmektedir. Bu tür eğitsel ortamlar sayesinde bireyler, zihinlerinde daha önce yapılandıkları bilgilerin doğruluğunu sına, yanlışlarını düzeltme ve hatta önceki bilgilerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde etmektedirler. Bu nedenle, yapılandırmacı sınıf; öğrenmenin, öğrenenlerin entelektüel etkinlikleriyle sağlandığı, sorgulamaların ve araştırmaların yapıldığı, problemlerin geliştirildiği ve çözüldüğü bir yer olarak değerlendirilmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme ürünlerinden ziyade öğrenme süreçlerine odaklandığından ilgili süreçlerin, yaşamın karmaşıklığını ve

gerçekliğini yansıtacak ölçüde özgün (otantik) olması gerekmektedir (Yurdakul, 2011,53).

Bu yaklaşımın gereği olarak sosyal bilgiler derslerinin, alternatif eğitim merkezlerinden biri olan müzelerde işlenerek, öğrencilerin tarihsel olaylar arasında bağ kurmaları ve kültürler arası ilişkileri daha iyi anlamaları sağlanabilir. Müze gezilerinin, öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine olumlu etki yaptığı düşünülmektedir. Bu eğitimsel faaliyet, tarih öncesi ve tarihî çağların öğrenciler tarafından daha kalıcı bir şekilde öğrenilmesine katkı sağlamakla beraber, kronolojik ayrımı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ve gözlem becerisi gibi Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan becerilerin daha kolay bir şekilde öğrenciye kazandırılmasında fayda sağlayacağına inanılmaktadır.

1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Günümüz eğitim sisteminde, aktif öğrenme imkânı sunan mekânlar olma özelliği taşıyan müzelerin ve müzede eğitimin önemi giderek daha da fazla değer kazanmaktadır. Yalın (2010, 82)'a göre insanlar okuduklarının %10'unu, dinlediklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, görüp dinlediklerinin %50'sini, anlattıklarının %70'ini ve hem yapıp hem de anlattıklarının ise %90'ını hatırlamaktadırlar. Bu nedenle yaparak ve yaşayarak öğrenme ortamı olan müzelerin, eğitim ve öğretim sürecinde önemi daha da artmıştır. Müzelerin eğitsel açıdan kullanılması bakımından öğretmenlere büyük rol düşmektedir.

Bu kapsamda gerçekleştirilen bu çalışmada, Erzurum ilindeki ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıkları tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.2.PROBLEM DURUMU

Gerçekleştirilen bu çalışma ile Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin müzeler konusundaki düşünce ve davranışları hakkında bilgi edinmek hedeflenmiştir.

Bu bağlamda aşağıdaki alt problemler oluşturulmuş ve bu sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, müze alışkanlıkları nasıldır?

2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin;
  - Cinsiyetleri,
  - Görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim birimi,
  - Mesleki kıdemleri,
  - Mezuniyet durumları,
  - Derse girdikleri sınıf mevcutları,ile müze alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenler nelerdir?
4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin;
  - Cinsiyetleri,
  - Mesleki kıdemleri,
  - Mezuniyet durumları,ile öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenler arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derse girdiği sınıf mevcutları ile öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenler arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çağdaş dünyada ortaya çıkan teknoloji alanındaki yeni gelişmeler doğrultusunda bilgiye ulaşma ve bu bilgilerin aktarımı konusunda yeni yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmeler ışığında eğitim-öğretim faaliyetlerine yardımcı olan sınıf dışı ortamların önemi ve etkinliği giderek daha da iyi anlaşılmaktadır. Özellikle, iyi bir insan ve bilinçli bir yurttaş yetiştirme amacı güden, Sosyal Bilgiler dersinde soyut kavramların öğretimi konusunda sınıf dışı mekânların önemi daha fazla artmaktadır. Kültür aktarımı ve yaşanılan çevrenin tarihsel geçmişinin öğretimi konusunda müzelerden faydalanılması ve müzelerde gerçekleştirilecek eğitsel etkinliklerin sayısının artırılmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla beraber Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden etkili bir şekilde faydalanılabilmesi için öğretmenlerin müzeler hakkında gerekli bilgi ve donanıma sahip olması gerekmektedir.

Tarih, kültürel coğrafya ve sosyal bilgiler kavramlarını incelediğimiz zaman bunların birbirleriyle yakın ilişki içinde olduklarını görmekteyiz (Demircioğlu, 2005, 8). Yaşadığımız yerin coğrafyasının kültürel değişime etkisini ve tarihi olayları öğretirken, müzelerde sergilenen koleksiyonlardan faydalanarak öğrencilerde düşünme becerisi, kronolojik ayrımı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, analiz ve sentez yapma beceresi gibi bazı yetilerin gelişmesi de sağlanabilir.

Bu açıdan ele aldığımız zaman yapılan bu araştırmanın Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarının çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini ortaya koyması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4.SINIRLILIKLAR

- a) Araştırmadan elde edilen bulgular, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır.
- b) Araştırma Erzurum ili merkezi, ilçeleri ve köylerindeki ortaokullarda görev yapan toplam 104 öğretmen ile sınırlıdır.

1.5. VARSAYIMLAR

Bu araştırma aşağıdaki varsayımlara dayalı olarak yapılmıştır.

- a) Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin anket sorularını objektif ve samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6.TANIMLAR

Eğitim: Eğitim, toplumsal değişmelerin aktarılmasında, bireylerin ve grupların, değişmelerin doğurduğu yeni durumlara uyumunda, toplumsal değişmenin gerektirdiği insan tipinin oluşturulması aracıdır (Celkan, 1993, 3).

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler, önemli sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin uygulanması amacıyla, sosyal ve beşeri bilimler kavramlarının disiplinler arası bir yaklaşımla kaynaştırılmasıdır (Barth, 1991, 7).

Müze: Eşya koleksiyonlarını inceleme, araştırma ve zevk almak amacıyla yerleştirmek için düşünülmüş bir binadır (Allan, 1963, 5).

Müze Eğitimi: Müzelerin koleksiyonlarını kullanarak ziyaretçilerde merak, ilgi ve heyecan uyandıracak; eğitim programları ve uygulamalı etkinlikler hazırlama süreçlerine müze eğitimi denir (Karadeniz ve Çıldır, 2014, 6).

Sanal Müze: Görüntü aktarma teknikleri ve iletişim teknolojileri yardımıyla gerçek müzenin internet ve bilgisayar ortamına taşınmış halidir (Tepecik, 2008, 235)

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. EĞİTİM

Toplumlar maddi ve manevi değerlerini geleceğe taşıyabildikleri ölçüde varlıklarını sürdürebilirler ve bunu da eğitim vasıtasıyla gerçekleştirebilmektedirler. Senemoğlu (2009, 2) eğitimi, yaygın bir şekilde insanın kişiliğini besleme ve insan sermayesine yapılan yatırım olarak ifade etmektedir. Ayrıca eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin ahlak standartlarının bilgi beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılmasıyla da ilgilenmektedir (Senemoğlu, 2009, 2).

Eğitim, yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gerekli olan bilgi, beceri ve anlayışlara sahip olmalarını ve bununla beraber kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir (Büyükalın Filiz , 2006, 4).

2.1.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Talim Terbiye Kurulu'nun yayınladığı Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları;

I. Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları, Türk milletinin bütün fertlerinin;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcısı, yaratıcısı, seçkin bir ortağı yapmaktır (MEB, 2005, 5).

2.1.2. Sosyal Bilgiler Kavramı ve Tanımı

Sosyal Bilgiler insanları ve onların yaşamlarını konu alan, kendimizi ve çevremizdeki diğer insanları daha iyi bir şekilde anlamamıza yardımcı olan bir alandır. Çok disiplinli ve disiplinler arası bir alan olan Sosyal Bilgileri tanımlamak, coğrafya veya tarihi tanımlamaktan çok daha zordur (Doğanay, 2002, 16). Sosyal Bilgileri, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma sürecinin sonunda elde edilmiş olan bilgiler olarak tanımlamak mümkündür. Toplum yaşamı düzenleyen her türlü etkinliği, toplumsal gerçek olarak söyleyebiliriz. İnsanın yaşamında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, rahat, mutluluğu yakalamasını, kendini gizli becerileri doğrultusunda geliştirip, gerçekleştirmesini sağlayan bütün toplumsal olgular ve ilişkiler bu kavramın kapsamı içine girebilir. Aslında başka bir deyişle tüm Sosyal Bilimleri, felsefe ve diğer etkinliklerin ortak bir paydada bulunduğu bir alan olarak hayal edebiliriz. Aslında Sosyal Bilgiler, eğitim alanının ortaya çıkardığı bir kavramdır. Disiplinler arası alan olan Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimler kapsamındaki kavramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim programı içinde değerlendirilerek bireyin toplum içinde gelişmesini, yetiştirilmesini ve bunun akabinde o topluma faydalı bir birey olabilmesini amaçlar (Safran, 2003, 32).

Sosyal Bilgiler programını hazırlayan komisyona göre ise;

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek

bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005, 51).

Erden ise Sosyal Bilgileri, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu bir yurttaş yetiştirmek için Sosyal Bilimler disiplinlerinin içinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak çocuklara toplumsal hayatla ilgili temel bilgi, beceri, tutum, davranış ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak ifade etmektedir (Erden M. , Tarihsiz, 8).

“Sosyal bilgiler eğitim alanının ortaya çıkardığı bir kavramdır. Bu disiplinler arası alan, Sosyal Bilgiler alanındaki kurumsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içerisinde ele alınarak bireyin toplum içinde geliştirilmesini ve yetiştirilmesini amaçlamaktadır” (Paykoç, 1991, 2).

2.1.3. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

2.1.3.1. Dünyada Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığı kesin olarak bilinmemekle beraber, insanlığın var olduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitiminin başladığını söylemek mümkündür (Sönmez, 2010, 5).

Sosyal Bilgilerin içeriğini oluşturan konular, Antik Yunan ve Roma gibi büyük medeniyetlerin doğduğu ortaya çıktığı batı topluluklarında ilkçağlardan itibaren okullarda ders olarak okutulmuştur. Bu dönemlerde Thukydides, Aristo, Herodotus ve Eflatun gibi bilim ve felsefe alanında tanınan kişiler, eğitim kurumlarında birer öğretmen olarak öğrencilere dersler vermişlerdir. Bilinen en eski medeniyetlerden birisi olan Çin’de, Sima Qian (ykl. M.Ö. 145-86) ve Du-Yu (732-812) eğitim kurumlarında tarih dersleri okutmuşlardır. Türk dünyasında ise Selçuklu Nizamiye Medreseleriyle başlayan gelenek ile ondan sonra Türk-İslam devletlerinde ve Osmanlı medreselerinde Sosyal Bilgiler muhteviyatına eğitim programlarında ders olarak yer verilmiştir. Avrupa’da ise Sosyal Bilgilerin içeriğini oluşturan derslere 13. Yüzyıldan itibaren rastlanmaya başlamıştır. Bu dönemlerde Avrupa’da kurulmaya başlanan Paris, Bologna ve Oxford gibi okullarda Sosyal Bilgilerin (özellikle tarih ve coğrafya) ders olarak verildiği görülmektedir (Bilgili, 2010, 19).

Sosyal Bilgiler, ABD'nin 20. yüzyıla girerken yaşadığı ve bunu takip eden yüzyılda da devam eden sosyal yaşantıların karmaşıklığı, toplumsal değişme ve çatışmanın artması gibi etmenlerin etkisiyle eğitim kurumlarına bir konu olarak girmiştir (Erden M. , Tarihsiz, 6). Şöyle ki, 19. yüzyılın ortalarına kadar halkın büyük bir bölümü tarımsal ekonomide çalışan köylü bir toplumu meydana getiriyordu. Sanayileşme ile birlikte köyden kente doğru yaşanan yoğun göç hareketi, nüfusun büyük bir kesimini barınma, beslenme, ulaşım gibi alanlarda daha yüksek bir hayat standardına kavuşturmuş olsa da yüzyıllarca adeta birbirinden soyutlanmış gettolarda yaşayan farklı kültüre mensup insanları birlikte yaşamak mecburiyetinde bırakmıştır. Örneğin siyahlarla beyazlar, Katolikler, Protestanlar, Yahudiler vs. aynı mahallede ya da apartmanda bir arada yaşamak zorunda kaldı. Geçmişte bu unsurlar arasında yaşanan çatışmalar, toplumsal dönüşümün/kaosun benzer olayları doğurma riskini artırdığını düşündürüyordu. Öte yandan taşra kökenli kentli nüfusun yeni bilgi, beceri ve değerlerle donatılması gerekiyordu. Bu tablo, ABD yöneticilerini yeni bir eğitim reformu yapmaya zorluyordu. Zira yeni bir eğitim programı ile farklı etnik ve dinsel kökenlere mensup Amerikan vatandaşlarına bir arada yaşama arzusunun yanı sıra, giderek karmaşılaşan ve zorlaşan yaşamda karşılaşacakları sorunları çözebilme ve karar alabilme yetileri kazandırılması gerekiyordu (Öztürk C. v., 2011, 10). Hazırlanacak olan yeni eğitim programı, insanın sosyal hayatta karşılaşacağı sorunlardan bahsetmeliydi. Bu düşüncenin ışığında National Association Commission, okul programındaki sosyal eğitim ve öğretim konularını tanımlamak için 1916 yılında “sosyal bilgiler” terimini kabul etti (Öztürk ve Otluoğlu, 2002, 13).

Program 1916 yılında resmen kabul edilen “ Sosyal Bilgiler ” terimiyle günümüze kadar gelmiştir. Ancak müfredat içerisinde zaman zaman değişiklikler yapılmıştır. Bu program 1960'lara kadar uygulanmış; ancak sosyal ve siyasi hayatta meydana gelen gelişmeler ve değişmeler, öğrenme-öğretme anlayışındaki yenilikler gibi sebeplerle 1970'li yıllarda köklü bir değişiklik gerçekleştirilmiştir. Yeni sosyal bilgiler programına sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi gibi diğer sosyal bilimler disiplinleri sokulmak kaydıyla tarih ve coğrafya konularının ağırlığı azaltılmıştır. Aktif öğrenme uygulamaya geçirilmiş, anlatım yöntemi yerine araştırma yöntemi konulmuştur. Ancak bu yaklaşımın öğrencinin başarısız olmasına

sebebiyet verdiği düşünülerek 1980’li yıllarda terkedilip, yeniden geleneksel yaklaşıma dönüşmüştür (Bilgili, 2010, 20).

ABD’de doğmuş ve gelişmiş olan Sosyal Bilgiler, birçok ülkede de benimsenmiş ve kendi eğitim sistemlerinin içine bu program yerleştirilmiştir. Türkiye, Japonya ve Güney Kore bunlara birer örnek olarak verilebilir (Clemson 1994, Akt: Öztürk ve Otluoğlu, 2002, 14).

2.1.3.2.Türkiye’de Sosyal Bilgiler

Türkiye’de Sosyal Bilgiler ilk kez 1968 programında bir ders olarak belirlenmiş, dördüncü ve beşinci sınıflarda beş saat olmak kaydıyla okutulmaya başlanmıştır (Sönmez, 1996, 7). Sosyal Bilgiler dersinin muhteviyatını oluşturan tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi disiplinleri, bu tarihten önce ilkokullarda ayrı dersler olarak yer almaktaydılar (Bilgili, 2010, 20).

Osmanlı eğitim kurumlarında, Sosyal Bilgilerin kapsamındaki disiplinlerden Tarih ve Coğrafya ilk defa Tanzimat döneminde okutulmaya başlanmıştır. Bunda ilk Türk pedagoğu olarak kabul edilen Selim Sabit Efendi’nin rolü büyüktür. Çünkü kendisi bir taraftan bu derslerin tüm ilköğretim okullarında okutulmasını teşvik ederken, diğer taraftan da bunlara ilişkin ilk ders kitaplarını yazmıştır. 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde tüm sıbyan mekteplerinde Muhtasar Tarih-i Osmani, Coğrafya ve Malumat-ı Nafiayı Cami Risale okutulması öngörülmüştür. Sosyal Bilgiler kapsamına giren Tarih ve Coğrafya Dersleri, ilk kez sultan II. Abdülhamit zamanında (1876- 1909) Maarif Nezaretine bağlı, usul-i cedideye uygun eğitim öğretim yapan birer ilköğretim kurumu olan iptidailerin programlarında yer almıştır. 1904’te tüm ilkokullar için yayınlanan yeni programda sadece Muhtasar Tarihi Osmani dersinin olduğu görülmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002, 15).

1968 yılına gelinceye kadar Sosyal Bilgiler dersi, ilkokul 4. ve 5. sınıflarda Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi adı altında okutulmuş, akabinde bu derslerin konuların birbiriyle olan yakın ilişkileri ve öğrenciye uygunluğu bakımından birleştirilerek “Sosyal Bilgiler” adı altında bir bütün haline getirilmiştir. 1985’te ise Milli Coğrafya ve Milli Tarih dersleri müfredata koyulmuş ve ortaokullarda okutulmakta olan sosyal bilgiler dersi kaldırılmıştır. 1992 yılında ise yeni bir

Vatandaşlık Bilgileri, eğitim programında uygulama geçirilmiştir. 1997’de sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulamasına geçilmiştir. Bu eğitim programıyla birlikte Milli Coğrafya ve Milli Tarih dersleri kaldırılmıştır. Bu derslerin yerine 1998’de tekrar 4-7. sınıfları kapsayacak şekilde yeni bir sosyal bilgiler dersi öğretim programı yürürlüğe sokulmuştur. Bu yeni programın amacı, eğitim-öğretimde kaliteyi yükseltmek, günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek, ezbercilikten uzak bir eğitim anlayışı ortaya koyabilmektir (Bilgili A. S., 2010).

2.1.3.3.Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Genel Amaçları

Sosyal Bilgiler öğretim programının genel amaçlarını Milli Eğitim Bakanlığı şöyle belirtmiştir;

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.

10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir. (MEB, 2008)

Sosyal Bilgilerin genel amaçlarının belirtildiği bu 17 maddeden, müze ile eğitimle alakalı maddeler ise şunlardır:

- 5. Madde: “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder”
- 10. Madde: “Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.”

2.2. MÜZE VE MÜZE İLE EĞİTİM

2.2.1. Müze Tanımları

“Latince “müz”ler (periler) mabedi anlamına gelen “müze” kelimesi, “museum” veya “Mouseion” kelimelerinden gelmektedir” (Özköse, 2004, 147).

Müze kelimesi, eski yunanlıların Müz denilen güzel sanatları himaye eden kızlara verilen addan alınmış ve bunlara mahsus da bir tepede müze adlı bir bina meydana getirilmişti. Müze, müzlerin mabedi manasındadır. Bundan sonra müze kelimesini her devlet kabul ederek yayılmıştır (Şapolyo, 1936, 11).

Müze ile ilgili kişilerin ve kurumların yapmış oldukları tanımlara bakacak olursak;

Uluslar Arası Müze Konsey'inin (ICOM-International Council of Museums) 1974 yılında yaptığı ve 2001 yılında eklerle genişlettiği müze tanımına göre, “müze, kâr amacı gütmeksizin toplumun ve onun gelişiminin hizmetinde ve halka açık olan; çalışma, eğitim ve zevk amacıyla insanlığa ve çevresine ait maddi delillerden sergiler oluşturan, (sergilenen kültür varlıklarını) koruyan, araştıran, tanıtan daimi kuruluştur” (1974).Müzeler kâr amacı gütmeyen, müzeler ve müzecilik ile ilgili koruma, araştırma, eğitim, öğretim, belgeleme ve diğer etkinlikleri yürüten kurum ve kuruluşlardır (2001) (Kökten, 2004, 111).

Amerikan Müzeler Kurumu'nun (AAM-American Association of Museums) tanımına göre müzeler, sadece geçici sergiler amacıyla açılmış olmayıp, federal ve eyalet vergilerinden muaf, kamuya açık ve halkın menfaatlerine göre yönetilen, öğretici ve eğlendirici nesnelere ve sanatsal, bilimsel, tarihî ve teknolojik materyalleri içeren eğitim ve kültür değerlerinin örneklerini koruyan kar amacı gütmeyen devamlı kuruluşlardır (ATA, 2002, 55).

Arık müzeyi; “*tarihi, arkeolojik, etnografik, jeolojik eserlerin ve de hayvan, bitki gibi canlılara ait koleksiyonlardan oluşan bir bina*” olarak ifade etmiştir (Arık, 1947).

Müzeler; sanatsal, kültürel, tarihsel veya bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan veya kendisi sıralanan bu nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapılardır (Sözen ve Tanyeli, 2014, 218-219).

Ata'ya göre ise müze; “*Toplumun ve o toplumun gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve*

zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan bir kurumdur” (Ata, 2002, 8).

2.2.2. Müze Türleri

Müzeler koleksiyonlarına göre, bağlı oldukları yönetim birimine göre, hizmet verdikleri bölgeye göre, hitap ettikleri kitleye göre ve koleksiyonlarını sergileme mekânlarına göre farklı türlere ayrılmışlardır. Bu gruplamanın alt başlıkları ve tanımları aşağıdaki gibi belirtilmiştir (Madran, 1999, 7):

2.2.2.1. Koleksiyonlarına Göre Müzeler

- Genel müzeler
- Arkeoloji müzeleri
- Sanat müzeleri
- Tarih müzeleri
- Etnografya müzeleri
- Doğa tarihi müzeleri
- Jeoloji müzeleri
- Bilim müzeleri
- Askeri müzeler
- Endüstri müzeleri

Müze türlerini koleksiyon türlerini temel alarak bir ayırımı tabi tutmak daha fazla etkili olacaktır. Koleksiyonun, “öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü” (Özafşar, 2010, 182) şeklindeki tanımının gereği, niceliğine/niteliğine, kökenine, doğasına, kronolojik bütünlüğüne vb. göre benzer ya da ilişkili konumdaki malzemeler tutarlı gruplar teşkil ederler (Madran, 1999, 7).

2.2.2.2. Bağlı olduğu idari birimlere göre müzeler

- Devlet müzeleri
- Yerel yönetim müzeleri
- Üniversite müzeleri
- Askeri müzeler

- Bağımsız ya da özel müzeler
- Ticari kuruluş müzeleri

Müzelerin yönetim biçimleri ülkeden ülkeye değişebileceği gibi ülke içinde de müzelerin karakterine göre farklılaşabilir. ICOM' un 15. Genel Kurul Toplantısı'nda belirlenen “Mesleki Etik Bildirgesi”nin (1.4) maddesinde tanımlanan idari birim, müzenin sorumlu olduğu üst düzey yönetim otoritesini ifade eder (Madran, 1999, 7-8).

2.2.2.3. Hizmet etikleri bölgeye göre müzeler

- Ulusal müzeler
- Bölgesel müzeler
- Yerel müzeler

Bu gruplama coğrafi alanlardan yola çıkılarak yapılmıştır ve bu gruplamaya göre müzelerin kapsamlarını tanımlayacak olursak, ulusal müzeler konu çeşitliliği ve geniş bir sunum yelpazesi barındırırken, yerel müzeler belli uzmanlık alanlarını barındırdıkları söylenebilir (Madran, 1999, 8).

2.2.2.4. Hitap ettikleri kitleye göre müzeler

- Eğitici müzeler
- Uzmanlaşmış müzeler
- Genel toplum müzeleri

ICOM' un müze kapsamına dahil ettiği kütüphane, arşiv merkezleri, eğitime yönelik sivil toplum kuruluşları vb yapıları kapsayacak yorumlar yapılabilir. Toplumun belirli kesimlerini (çocuklar, gençler, akademisyenler vb.) hedef alan müzeler ilk iki sırada geniş kitlelere hitap eden müzelerin ise son sırada tanımlandığı söylenebilir (Madran, 1999, 8).

Koleksiyonlarını sergileme yöntemlerine göre müzeler:

- Geleneksel müzeler
- Açık hava müzeleri
- Ant müzeler

Bu grupta daha çok mekânsal bağlantılılıkla ilgilidir (Madran, 1999, s. 8)

2.2.2.5. Türkiye’de Müzeler

Önder (1995,12), Türkiye’deki müzeleri şu şekilde sıralamaktadır

- **Arkeoloji Müzeleri**

Türk arkeolojisi zenginliklerini içine alan, kazı buluntularını değerlendiren, Anadolu’nun Prehistorik devirlerinden Bizans’ın sonlarına kadar binlerce yıllık bir tarihin maddî kültür belgelerini sergileyen müzelerdir. Ankara, İstanbul, İzmir, Konya, Antalya, Adana, Bursa arkeoloji müzeleri gibi. Çoğu il müzeleri, arkeoloji ve etnografya bölümlerini tek müzede toplamıştır (Önder, 1995, 12).

- **Tarih, Sanat Tarihi ve Etnografya Müzeleri**

Daha çok, Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı devri maddî kültür ve sanat eserlerini içine alan müzelerdir. İstanbul’daki Topkapı Sarayı, İstanbul Türk ve İslam Eserleri, Vakıflar, Ankara Etnografya Müzeleri gibi (Önder, 1995, 12).

- **Müze Anıtlar**

Mimari tarihi yönünden kıymetli görülen kimi anıtlar müze olarak ziyarete açılmışlardır. İstanbul’da Ayasofya ve Kariye Camii, Ankara’da Anıtkabir, Çanakkale’de Şehitler Anıtı aynı zamanda birer müze anıttır (Önder, 1995, 12).

- **Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi**

Türk Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve İnkılâplarla ilgili müzelerle Türk büyüklerinin anılarını taşıyan müzelerdir. Atatürk müzeleri, Ankara’da Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet müzeleri, Mudanya Mütareke Müzesi gibi (Önder, 1995, 12).

- **Müze Evler**

Tarihi ve mimari yapısı açısından korunması gerekli olan evler ve konaklardır (Önder, 1995, 12). Sürmene’de Memiş Ağa Konağı, Bursa’da Murad Evi, Burdur’daki tarihî konaklar gibi.

Bazı konak ve evler tarihi, mimarisi, içinde tanıttığı ve yaşattığı değerlerden dolayı korunması gerekir. “Birgi Çakırağa Konağı (İzmir)”, “Hazeranlar Konağı

(Amasya)", Merzifon Haznedar Konağı", "Nizamođlu Konağı (Yozgat)", "Mehmet Akif Ersoy Múze Evi (Ankara)", "Bursa Osmanlı Evi Múzesi", "Yenişehir Semaki Evi Múzesi (Bursa)" ve "Bakibey Konağı (Burdur)" bu tür müzelere örnek olarak gösterilebilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, 85)

Ayrıca bunların dışında çeşitli kuruluşlar ve meslekler de kendi alanlarında müzeler kurmuşlardır. Askeri Müze, Deniz Múzesi, Devlet Demir Yolları Múzesi, Polis Múzesi, Basın Múzesi gibi çeşitli müzeleri sıralayabiliriz (Önder, 1995, 12).

2.2.3.Müzelerin İşlevleri

Múze işlevleri oldukça geniş olan bir kurumdur. Müzelerin neredeyse hepsinin ortak amacı; toplama, koruma (bakım-onarım), belgeleme, sergileme ve eğitim olarak sıralanabilir (Buyurgan ve Mercin, 2010, 63).

2.2.3.1.Toplama İşlevi

Müzelerin eserleri bir çatı altında toplama isteği, onların zaman ve mekânda, dağınık bir takım objeleri kolaylıkla izlenmesini sağlamak amacından kaynaklanmaktadır. Müzeler, eskiden olduğu gibi 21. yüzyılda işlevsel amaçlarından biri olan toplama görevini farklı biçimler de yerine getirmektedirler. Toplama işlevlerini, satın alma, kazılar sonucu elde etme, bağış yapma ve değiş tokuş yoluyla yerine getirmektedirler (Turanlı, 2012, 16-17).

2.2.3.2.Belgeleme İşlevi

Müzelerin eserlerle ilgili var olan tüm bilgileri yazılı, görsel ve işitsel yöntemlerle saptamalarına belgeleme denir (Demir, 2001, 7). Müzenin esere ulaştıktan sonraki görevi, elde ettiği her eserin ne olduğunu tam ve doğru olarak belirlemek ve belgelemektir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 88). Müzelerin bu işlevi, koleksiyonlarındaki eserlerin hem kolayca bulunabilmeleri hem de kaybolmamalarını sağlamak içindir (Buyurgan ve Mercin, 2010, 67).

2.2.3.3.Koruma İşlevi

Koruma, müze koleksiyonundaki eserlerin sergilenme ya da depolanma koşulları altında yaşam süreçlerinin daha uzun olabilmesi için alınan tüm önlemlerdir (Akt. Demir, 2001, 6). Müzelerin koleksiyonlarındaki eserleri koruma işlevi belki de

en zorudur. Çünkü yüzyıllar önce yapılmış birçok eşya ya da eser, hem iklim hem de kimyasal özellikler dolayısıyla, bozulmaya ve çürümeye yüz tutmaktadır (Turanlı, 2012, 17). Koruma, yalnızca müzelerde bulunan eserlerin güvenliklerinin sağlanması olarak algılanmamalı, onların, doğasındaki malzemelerin sergileme ya da depolama koşulları altında estetik ve tarihsel özelliklerini de yitirmemeleri için gerekli önlemlerin alınmasını kapsamalıdır (Demir , 2001, 6).

2.2.3.4.Sergileme İşlevi

Sergileme, müze koleksiyonlarının kesin bir amaç doğrultusunda belli bir düzen içinde tanıtılmalarıdır. Eserler ziyaretçilerin sosyal, ekonomik durumları, konuya olan yakınlıkları ve gelenekleri göz önüne alınarak düzenlenir ve sergilenir (Demir, 2001, 7). Müze sergilemelerinde amaç, koleksiyondaki nesnelere halkın tanıyacağı biçimde düzenlemek ve bunlar hakkındaki bilgileri sunmaktır. Müzelerin toplumu eğitebilmesi için nitelikli bir koleksiyona sahip olmaları gerekir. Ancak bu koleksiyonun iyi düşünülmüş ve doğru planlanmış bir sergileme ile sunulması değerini artırır ve halka yararlı olur (Atasoy, 1999, 175).

2.2.3.5. Eğitim İşlevi

Müzeler, eskiden var olan sorumluluklarının yanında, bugün çok daha önemli misyonu olan, eğitim misyonunu üstlenmişlerdir (Buyurgan ve Mercin, 2010, 68). Bugün ister sanat ister bilim müzeleri olsun, müzeler birer eğitim kurumu olarak kabul edilmişlerdir. Müzeler gösterdikleri sanat yapıtları ya da nesnelere bilgilerin bir kuşaktan diğerine geçmesine olanak sağlar (Atagök, 1999, 137). Bu bağlamda müze geçmişten geleceğe aktarılacak nesnelere/ eserlerin toplanıp, saklanıp, korunup, sergilenmelerinin yanısıra; onların işlevsel ve sanatsal açıdan öğrenilmesi ile tarihsel ve toplumsal açıdan değerlendirilmesini sağlayan kurumdur. Bu açımla müze, bireyin ve toplumun gelişiminde rol oynayan yaygın eğitim kurumu konumundadır (Yavuzoğlu-Atasoy, 1999, 176).

2.2.4. Müze ile Eğitim

Çağdaş eğitimin amacı, sorgulayan, düşünen ve üretebilen bireyler yetiştirmektir. Öğrenme, düşünme, sorgulama, gözlem ve uygulama süreçlerinin birlikte gerçekleştiği eğitim ortamında, birey aktif olarak yer almaktadır. Sadece okul

değil, sanat ve kültür merkezi olan müzelerde yapılan etkinlikler ile bu aktif eğitim ortamı gerçekleşmektedir (Kuruoğlu Maccario, 2002, 275-276). Bir Çin atasözünde “Duyarsam unuturum, görürsem hatırlarım, yaparsam anlar ve öğrenirim” şeklindeki ifadesi ile müzeler, öğrenimde kalıcılığı sağlayan önemli mekânlardan biridir (Denizli, vd, 2006, 35).

Müzelerde, okulda öğrenilen çeşitli derslerle ilişkili bilgilerin somut örnekleri veya bu derslerle ilişkilendirebilecekleri eserler, nesnelere bulunmaktadır (Tezcan Akahmet, 2008, 52). Çok yönlü öğrenme ortamları olarak kullanılan müzeler, geçmiş uygarlıklarda oluşturulan eserlerle ve yaşam biçimleri ile ilişki kurma, sorgulama, yorumlama, oyun ya da canlandırma ile o anı yaşama gibi birçok özelliğiyle sınıfa göre daha aktif bir eğitim ortamını öğretmenlere sunmaktadır (Kuruoğlu Maccario, 2002, 276).

Müzeler, okulda öğrenilen soyut bilgilerin kolayca somut bilgiler haline gelmesine ve bu bilgilerin de kalıcı olmasına yardımcı olur. Ayrıca müzelerin, sanat duygusunu geliştirici ve insanların sanat eserlerinden zevk almasını sağlayıcı bir misyonun da olduğunu bilmemiz gerekmektedir.

Müzelerde örgün eğitimin alışılmış yöntemleri dışında, çeşitli etkinliklerle çağdaş bir eğitim-öğretim yapılabilir. Bu sayede çocukların sanat ile bir bağ kurması ve bu bağı geliştirmesi sağlanabilir. Küçük yaşlardan itibaren müzelerde sanat objeleri ile karşılaşan ve bunlarla bağlantılı etkinlikler yapan bir çocuğun sanat anlayışı gelişir. Sanata bakış açısı farklılaşır (Fazlıoğlu ve Fazlıoğlu, 2012, 303). Kültürel ve tarihi zenginliklerin çok fazla olduğu ülkemizde, müze eğitimi ile insanların sanata, sanat eserlerine, tarihi değerlere vb. öğelere bakış açısını olumlu yönde değiştirebilir ve akabinde bu değerleri koruma bilinci aşılanabilir.

Müzeler, aynı zamanda tarih alanına duyulan ilgiyi ve merakı da uyandırabilir. Birçok müze, öğrenciye tarihi etkin bir şekilde çalışabileceği okul öğretimi sağlamaktadır (Seidel ve Hudson, 1999, 16). Hensley (1988: 68), müzelerle geziler düzenlemeyi öğrencilere tarihi öğretmenin ve onların ilgilerini çekmenin etkili bir yolu olarak görür. Müzeler ve tarihi evlerin geçmişin konuklarını, seslerini ve görünüşlerini öğrenciler için geri getirdiği ve müze ziyaretçilerinin gördükleri nesnelere kimlerin yaptığını ve kullandığını, okuduklarını tamamlayacak şekilde öğrenmelerini sağladığını söyler (Yeşilbursa, 2008, 218).

Önder, Abacı ve Kamaraj'a (2009, 105-106) göre müzeler eğitimin vazgeçilmez unsurudurlar. Müzelerin eğitim işlevi göz önünde bulundurulduğunda çocukların müzelerden yararlanılmasının sonuçları şu şekilde sıralanabilir:

- Çocuklar bilgilerini geliştirme yollarını öğrenir ve bu bilgilerini kitap bilgileriyle karşılaştırma alışkanlığı kazanırlar.
- Çocuklar kitaplarda okudukları tarihsel dönemlerde kullanılan yaşam nesnelерinin gerçeklerini görme olanağı bulurlar.
- Tarihsel olaylar ve o dönemin yaşam nesneleri arasında ilişki kurmaya çalışırlar. Bu durum onların doğru tarih bilinci edinmelerine yardımcı olur.
- Müzede bulunan nesnelere günümüzdeki nesnelere arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri düşüncelerinde karşılaştırırlar.
- Çocuklar gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunu geliştirirler.
- Estetik beğenilerini geliştirirler.
- Yaratıcı düşünmeyi öğrenirler.
- Müze çocuklara gelişimin ve değişimin kaçınılmaz olduğunu gösterir. Olayları bütün boyutlarıyla düşünebilmeyi ve değerlendirebilmeyi (çok boyutlu düşünmeyi) öğretir.
- Bunların yanı sıra çocuklar farklı kültürleri tanırlar. Sahip oldukları kültürel değerleri koruma bilinci edinirler.

2.2.5.Sosyal Bilgiler Dersi ve Müzeler

Günümüzde, bilginin ve bilgiyi kullanmanın en güçlü silah olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bilginin en etkili nasıl öğretileceği ve kullanılacağı önemli sorulardan biridir. Bilgiye ulaşma yollarını bilen bireylerin yetiştirilmesi ise etkili araç-gereç kullanımı ile gerçekleşebilecektir (Köseoğlu ve Soran, 2006, 159). Bu etkili araçlardan birisi olan müzelerin ise eğitimdeki rolü gittikçe artmaktadır (Riviere, 1962, 49).

Dewey'e göre müzeler eğitim etkinliğinin bütünleyici bir parçası olmalı ve eğitsel amaçlarla kullanılmalıdır. Düzenli olarak gerçekleştirilen müze ziyaretleri, diğer alan gezileri ile birlikte eğitim programının önemli bir bileşenidir (Onur, 2012, s. 167-168).

Eğitimde belli bilgilerin 6đretilmesine dayanan 6đretmen, kitap ve sınıf merkezli yaklaşımdan; 6đrenci merkezli, yaşantılara dayalı sınıf dışı eğitim ortamlarına geçilmeye başlanmıştır. B6ylece 6đretim s6recinde 6đrencilerin aktif olarak birincil kaynaklardan araştırma yapması ve deneyim oluşturmasının 6neminin vurgulanması, 6ok k6lt6rl6 yaşama saygı duyulmasını sağlayan m6zelerin sosyal bilgiler 6đretimindeki 6nemini artırmıştır (Demir ve Karademir, 2015, 218). Sosyal Bilgiler dersi muhteviyatını 6eşitli y6ntem ve teknikleri kullanarak ger6ek yaşamla ilişkilendirmek, bu dersi ezberci bir anlayıştan kurtarmak adına yapılabilecek en 6nemli adımlardan birisi olacaktır (Meydan ve Akkuş, 2014, 404).

G6n6m6z m6zelerinin duvarsız sınıf olarak tanımlandıkları, eğitimde 6nemli mek6nlar oldukları ve ciddi bir 6đrenme potansiyeli barındırdıkları 6zerinde 6nemle durulurken ifade edildiği 6zere Sosyal Bilgiler 6đretim Programı i6inde m6ze gezilerinin 6nemi ortada iken okul y6neticilerinin ve 6đretmenlerinin 6eşitli izinler ve prosed6rler nedeniyle m6ze gezilerine sıcak bakmadıkları da bir ger6ektir (Demir ve Karademir, 2015, 219).

Sosyal bilgiler dersini oluşturan disiplinlerden biri olan Tarih, doğası gereği ge6miş zamanda insanların, zaman ve mek6n ile ilişkisinden ortaya 6ıkmış olan olay ve olguları inceler. Bu durumun bir sonucu olarak 6đrenciler, g6zlemleyemedikleri ve tanık olmadıkları ge6miş d6nemlere ait bir6ok olaylarla karşı karşıya kalırlar (Payko6, 1991, 93). Bu tarih6 olay ve olgular g6rsellikten ve ilgi 6ekici olmaktan uzak bir anlatımla verildiğinde ise 6đrenci hafızasında kalıcı olmamakta, derse olan ilgiyi azaltmakta ve bir s6re sonra 6đrencilerde tarih dersine karşı olumsuz tutumların gelişmesine neden olmaktadır (Ercan, 2007, 9). 6đrencilere yaşadıkları zaman diliminden 6ok 6nce cereyan etmiş olayların soyut bir bi6imde anlatılması, bu derse karşı istenen ilginin g6sterilmemesine ve sağlıklı davranış değişikliklerinin oluşturulamamasına neden olmaktadır. 6đrencilerin farklı duyu organlarına hitap eden ve 6đretim teknolojileri a6ısından zengin 6đretim ortamları onlara sunulurken bu durum tersine d6nd6r6lebilir ve kalıcı ve istendik davranış değişikliklerin oluşması sağlanabilir (Demircioğlu, 2007, 77-78).

2.2.6. Erzurum Müzeleri

2.2.6.1. Erzurum Arkeoloji Müzesi

İki farklı salona sahip olan Erzurum Arkeoloji Müzesi'nin giriş kısmında geniş bir hol bulunmaktadır. Burada müze büroları yer almaktadır (Önder, 1995, 98).

Birinci salona holden açılan bir kapı ile ulaşılmaktadır. Bu salonda Erzurum ve çevresinde son yıllarda Karaz Höyük, Pulur, Patnos, Güzelova, İkiztepe, Varto höyüklerinde yapılmış olan arkeolojik kazılarda bulunmuş, Prehistorik çağlardan Bizans dönemine kadar çeşitli seramik, maden ve kemik eserler, paralar, süs eşyaları ve savaş malzemeleri sergilenmektedir. İkinci salona geçen koridorda ise Urartu ve Selçuklu dönemine ait eserlerin yanı sıra Erzurum çevresinden çıkarılan arkeolojik buluntular yer almaktadır (Önder, 1995, 98).

Erzurum ve çevresine ait olan etnografik eserler ise ikinci salonda sergilenmektedir. Bu bölümde kadın ve erkek giyim eşyaları, askeri malzemeler, şifa taşları, kilitler, tekke eşyaları, çekmeceler ve madeni süs eşyaları yer almaktadır (Önder, 1995, 98).

Müze holünün üzerinde bulunan ikinci kattaki küçük salonda yazı, tezhip ve cilt yönünden sanatlı yazma kitaplardan bazı örnekler sergilenmektedir. Araştırma kitaplığı da bu bölümde yer almaktadır (Önder, 1995, 98).

2.2.6.2. Türk İslam Eserleri ve Etnografya Müzesi (Yakutiye Müzesi)

İlhanlılar dönemi eserlerinden olan Yakutiye Medresesi, 1310 yılında İlhanlı Sultanı Olcayto Muhammed Hüdaseade adına Hoca Yakut tarafından yaptırılmıştır. Selçuklu dönemi kubbeli medreseleri örneklerinden olan bu yapı, taş işleme görkemli portali ve sağ cephesinde bulunan çini mozaik örgülü minaresi ile başlı başına bir anıt-müze örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. 1990 – 1994 yılları arasında gerçekleştirilen büyük bir restorasyon çalışması sonrasında Türk-İslam Eserleri ve Etnografya Müzesi olarak yeniden düzenlenmiştir. Müzede Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerine ait taş, maden, ahşap ve çini eserlerin yanı sıra yazmalar, Erzurum ve çevresinden derlenen çeşitli etnografik eserler sergilenmektedir (Önder, 1995, 102).

2.2.6.3. Atatürk Evi Müzesi

1890 Yılında eski Erzurum evleri tipinde yaptırılmış olan bina, 1915 – 1916 yıllarında Alman Konsoloslğu olarak kullanılmış, 1918 yılından sonra da Vali Konağı olarak hizmet vermiştir (Önder, 1995, 101).

Milli Mücadele'nin önemli adımlarından birisi olan Erzurum Kongresi'ni açmak için Erzurum'a gelen Atatürk, önce Mevki Komutanlığı'nda, askerlikten ayrıldıktan sonra ise 52 gün bu evde konaklamıştır. Atatürk'ün Erzurum'a ikinci ziyareti olan 29 Eylül 1942'de bu ev Erzurumlular tarafından Atatürk'e hediye edilmiştir. 1984 yılından sonra Atatürk Evi olarak düzenlenen binanın ilk katında Erzurum eski milletvekili Raif Dinç'in hatıra eşyaları ile bir diğer salonda da Erzurum'un Milli Mücadele gazetesi Albayrak'ın basıldığı matbaa makinesi sergilenmektedir. Üst katta Atatürk'ün yatak odası, oturma odası, çalışma odası derlenen eşyalarıyla birlikte yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca binada Erzurum Kongresine katılan delegelerin fotoğraflarının sergilendiği bir oda bulunmaktadır (Önder, 1995, 101).

2.2.6.4.23 Temmuz Kongre Salonu

Bu bina 1877 – 1878 Osmanlı Rus savaşlarından sonra ortaokul olarak yaptırılmıştır. 23 Temmuz 1919'da başlayan ve 14 gün süren Erzurum Kongresi bu okulda gerçekleştirilmiştir. Daha sonraki yıllarda ise sırasıyla Sanat Okulu, sultani (lise), ilkokul olarak kullanılmış ve 1924 yılının sonlarında çıkan yangınla tamamen yanmıştır. Erzurum İl Özel İdaresi tarafından yeniden yaptırılan okul, 1926 – 1927 ders yılı başında Gazi İlkokulu olarak yeniden hizmete açılmıştır. 1940 yılından sonra ise Atatürk Yapı Sanat Okulu olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu bina 1960 yılında müze olarak yeniden düzenlenmiş ve ziyarete açılmıştır. Müze'nin içerisinde Erzurum Kongresi'ne katılan 53 delegenin isimlerinin yazılı olduğu plâkalar, delegelerin fotoğrafları, telgraflar, yazışmalar ve Onuncu Yıl Nutku'nun el yazması fotokopisi sergilenmektedir (Önder, 1995, 100).

2.2.6.5. Erzurum Gar Müzesi

Türkiye'nin 2. demiryolu müzesi olan Erzurum Gar Müzesi'nde 320 adet tarihi belge, araç ve gereç bulunmaktadır. 2000 yılında kurulmuş olan müzede

Erzurum'a trenin ilk gelişi münasebetiyle düzenlenen törenden fotoğraflar, dönemin çalışanlarının kullanmış olduğu çeşitli aletler, mors aleti, manyetolu telefonlar ve yine o döneme ait hasta yolcuların tedavisinde kullanılan ilaçlar sergilenmektedir (www.rayhaber.com, 2015).

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma konusu ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir;

Egüz ve Kesten (2012) yaptıkları çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve bu dersi alan öğrencilerin müzelerin Sosyal Bilgiler dersinde eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırma nitel bir çalışma olup, veri toplama aracı olarak da görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Samsun Büyükşehir Belediyesi sınırlarındaki ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan okullardan örneklem grubu seçilirken maksimum durum örnekleme yöntemi başvurulmuştur. Çalışmanın örneklem grubunu belirlenen okullarda görev yapan 10 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve bu okullarda öğrenim gören 7. ve 8. sınıftan toplam 20 ilköğretim öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sosyo-ekonomik bakımdan üst düzey olarak belirlenen 3 okulun 2'sinde müze ziyaretlerinin, özellikle de sanal müze ziyaretlerinin Sosyal Bilgiler dersi içerisinde daha etkin kullanıldığı ve periyodik olarak müze ziyaretleri yapıldığı belirlenmiştir. Alt düzey olarak belirlenen 3 okulda ise öğretmenlerin müzeleri Sosyal Bilgiler dersinde etkin olarak kullanmadıkları saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmanın sonuçları bürokratik işlemlerin uzunluğunun öğretmenlerin müze ziyaretleri konusunda isteklerinin azalmasına neden olduğunu göstermiştir.
- Araştırmada öğretmenlerin sanal müze ziyaretleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, teknolojik eksiklikler, sınavlar, müfredatı yetiştirme kaygısı gibi bahaneler nedeniyle öğrencilere sanal ziyaretler yaptıramadıkları belirlenmiştir.

- Çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç da bürokratik işlemlerin uzunluğunun öğretmenlerin müze ziyaretleri konusunda isteklerinin azalmasına sebep olmasıdır.
- Ayrıca çalışmada öğrencilerin eğitsel müze ziyaretleri aracılığıyla dersten zevk aldıkları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra müze ile eğitimin kalıcı öğrenmeye katkı sağladığı bu çalışmayla açıkça ortaya konulmuştur.

Meydan ve Akkuş (2014) yaptıkları çalışmada, müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemini incelemişlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 3 sorudan oluşan açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında 2011-2012 bahar yarıyılında Sosyal Bilgiler Öğretimi dersini alan toplam 32 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada;

- Öğrencilerin müze gezilerinin öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığı,
  - Bu gezilerin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasında etkili olduğu,
  - Öğrenciler meslek hayatına atıldıklarında bu tür çalışmalarını mümkün olduğu ölçüde kullanmayı planladıkları,
- sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Şeker (2011), ilköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüş ve değerlendirmelerini ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışma nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu 2008-2009 eğitim öğretim yılında A ilinin (Büyükşehir) X, Y ve Z (rumuz) ilçelerindeki 6 ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıflarında okuyan toplam 210 (Kız: 108, Erkek:102) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin büyük bir kısmı bilgi, görsellik ve genel kültür açısından müze gezilerinin kendilerine çok yarar sağladığını belirtmişlerdir.
- Müzelerin, öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı görülmüştür.
- Tarih, coğrafya ve genel kültür alanında öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine yardım ettiği ve sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğuna inandıkları tespit edilmiştir.

Güleç ve Alkış (2003) yaptıkları çalışmada, ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin alternatif bir eğitim ve iletişim ortamı olan müzeleri ders kapsamında kullanıp kullanmadıkları ve sınıf öğretmenlerinin müze gezileriyle ilgili görüşleri ve bu mekânlarda yapılan uygulamaları incelemişlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu 10 sorudan oluşan “müze gezileri anketi” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa ilinde bulunan 3 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 30 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma 2001-2002 eğitim-öğretim yılı mayıs ayında gerçekleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olan semtlerdeki 3 okul seçilmiştir. Araştırmanın genel sonuçları şöyledir:

- Maddi olanaksızlıklar ve gidiş dönüş imkânları öğretmenlerin, öğrencileri ile müze ziyaretlerini ve bu ziyaretlerin sıklığını etkilediği görülmüştür.
- Öğretmenler, öğrencileriyle müzelere gitme nedenlerini açıklarken en çok ünite konularıyla ilgili olduğunda bu gezilerin gerçekleştirildiğini ve ilgili konuların görsel olarak desteklenerek daha kalıcı bir öğrenmenin sağlandığını belirtmişlerdir.
- Bir öğretim yılı içinde müzelere yapılan ziyaretlerin sıklığında okulun yer aldığı çevredeki kültür yapısının ve maddi olanakların etkili olduğu ve okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe bir öğretim yılı içinde müzeye gitme sıklığının arttığı tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Egüz (2015) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Tarih Öğretmenliği öğrencilerinin, müzelerin Tarih eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşlerinin ve farkındalık düzeylerini belirlemek ve müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasının Tarih öğretimine katkısının ne olabileceğini ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada nitel araştırma veri toplama yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış olup, amaçlı örnekleme yolu izlenmiştir. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Müze ziyaretleri öğrenme sürecinde derse karşı ilgiyi artırmakta ve merak duygusunu geliştirmektedir.
- Müze ziyaretlerinin kalıcı öğrenmeye katkı sağladığı belirlenmiştir.
- Tarih ve Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden en üst düzeyde yararlanabilmek için öncelikle eğitsel müze ziyaretlerinin programla eşgüdümlü olarak

düzenlenmesi ve bu ziyaretlerin okullarda zorunlu hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

- Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için, lisans eğitiminde müze ile eğitim hakkında bir dersin verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

Selanik Ay ve Kurtdede Fidan (2014), öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla Afyon Kocatepe Üniversitesi sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören 72 öğretmen adayı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada tarama modeli uygulanmış ve veri toplama aracı olarak da araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar şöyledir:

- Öğretmen adaylarının müze gezilerine ilişkin yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları görülmüştür.
- Müzelerden yararlanmanın katkılarına ilişkin olarak en fazla öğrenilenlerin kalıcılığına ve bazı kavramların somutlaştırılmasına katkı sağladığına inandıkları tespit edilmiştir.
- Öğretmen adaylarının çoğu Türkiye’de müzelerden eğitim alanında gerektiği kadar yararlanılmadığını ve müze görevlilerinin ilkökul öğrencilerinin seviyelerine uygun bir şekilde bilgi vermede yeterli olmadıklarını düşünmektedirler.
- Ayrıca öğretmen adaylarına göre, Sosyal Bilgiler dersi müzelerden faydalanılabilecek en önemli ders olarak görüldüğü tespit edilmiştir.

Aytaç (2014) gezi gözlem metodunun Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının eğitimlerindeki yeri ve önemini araştırmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilere anket uygulanmış ve sonuçlar SPSS 16 programı ile değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bilgiler ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının eğitimlerinde gezi gözlem metodunun, coğrafya konularını anlamayı kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına gezi gözlem metodu öğrenim hayatları boyunca en fazla coğrafya derslerinde uygulandığı tespit edilmiştir.

Tal, Bamberger ve Morag (2005) yaptıkları çalışmada, öğrencilerine dört farklı doğa tarihi müzesine ziyaret gerçekleştiren öğretmenlerin, bu gezi esnasındaki

rolü ve algıları incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin müze gezileriyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve bu gezilerin planlamasında yer almadıkları görülmektedir. Ayrıca bu çalışmada İsrail'deki okulların, müze gezilerini taşeron firmalar aracılığıyla gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

İlgili literatür araştırması sonucunda müzelerle ilgili olarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve öğrencilerin birlikte ele alındığı çalışmalar görülmesine rağmen sadece Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıkları ile ilgili olarak herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle gerçekleştirdiğimiz bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarını belirlemeye yönelik tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, nicel araştırma yöntemlerinden olup geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1999, 77).

Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müzelere gitme alışkanlıklarının; cinsiyet, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim birimi, mesleki kıdem, mezuniyet durumu, sınıftaki ortalama öğrenci sayısı gibi değişkenler açısından değişip değişmediği incelendiği için bu yöntem seçilmiştir.

3.2.EVREN

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini Erzurum'da görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.3.ÖRNEKLEM

Araştırmanın örnekleme Erzurum ilinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında farklı ortaokullarda görev yapan toplam 104 Sosyal Bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin demografik özellikleri ile ilgili bulgular Tablo 3.3.1.'de verilmiştir.

Tablo 3.3.1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin dağılım

Özellikler		f	%
Cinsiyet	Erkek	69	66,3
	Kadın	35	33,7
Görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim birimi	İl Merkezi	72	69,2
	İlçe / Köy	32	30,8
Mesleki kıdem	0-5 yıl	25	24,0
	6-10 yıl	44	42,3
	11-15 yıl	24	23,1
	16-20 yıl	3	2,9
	21 yıl ve üzeri	8	7,7
Mezuniyet durumu	Lisans	80	76,9
	Lisans Üstü	24	23,1
Sınıftaki ortalama öğrenci sayısı	10-20 öğrenci	14	13,5
	21-25 öğrenci	43	41,3
	26-30 öğrenci	27	26,0
	31-35 öğrenci	11	10,6
	36 öğrenci ve üzeri	9	8,7

Tablo 3.3.1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin % 66.3'ünün erkek, % 33.7'sinin kadın ve % 69.2'sinin görev yaptığı okulun il merkezinde, % 30.8'inin görev yaptığı okulun ise ilçe/köyde bulunduğu görülmektedir. Yine araştırma kapsamındaki öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin % 24'ünün 0-5 yıl, % 42.3'ünün 6-10 yıl, % 23.1'inin 11-15 yıl, % 2.9'unun 16-20 yıl, % 7.7'sinin 21 yıl ve üzeri olduğu ve mezuniyet durumları incelediğinde ise % 76.9'unun lisans mezunu, % 23.1'inin lisans üstü mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin % 13.5'inin sınıf mevcudu 10-20 öğrenci, % 41.3'ünün sınıf mevcudu 21-25 öğrenci, % 26'sının sınıf mevcudu 26-30 öğrenci, % 10.6'sının sınıf mevcudu 31-35 öğrenci, % 8.7'sinin sınıf mevcudu 36 öğrenci ve üzeri olduğu görülmektedir.

3.4.VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturmak ve anket formunu geliştirmek amacıyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bu kapsamda çeşitli kaynaklara ulaşılmış (Bozdoğan, 2007; Güler, 2011; Kısa, 2012; Egüz ve Kesten, 2012) ve araştırmacı tarafından anket formu bu kaynaklar ışığında geliştirilmiştir. Anket

formunun geliştirilmesi sürecinde kapsam geçerliliğini sağlamak için 4 farklı alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Daha sonra 17 Sosyal Bilgiler öğretmenine 1 kez ön uygulama yapılmıştır. Ortaya çıkan bulgular ışığında anket soruları değerlendirildiğinde uzmanların görüşleri doğrultusunda 7 soru çıkarılmış ve anket formuna son hali verilmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde verilerin analiz edilmesi için SPSS for Windows 22.00 istatistik paket programı kullanılmıştır. Uygulanan anket formuyla frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, ki-kare testi, Kruskal-Wallis H testi, Mann-Whitney U testi ve Dunnet T3 Post Hoc testi analizleri kullanılmıştır.

Öğretmenlere uygulanan “Öğrencilerini Müzeye Götürme Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenler Anketi” 5’li likert tipi şeklinde hazırlanmış olup, ortalama karşılaştırmalara esas olmak üzere aralık sınırları ve anlamları Tablo 3.5.1’de verilmiştir.

Tablo 3.5.1. Aritmetik Ortalama Aralıkları ve Anlamları

Aralık sınırı	Anlamı
1.00 – 1.80	Tamamen Katılıyorum
1.81 – 2.60	Katılıyorum
2.61 – 3.40	Kararsızım
3.41 – 4.20	Katılmıyorum
4.21 – 5.00	Tamamen Katılmıyorum

Anketlerin aralık sınırlarının hesaplanması:

Seçenek sayısı=5

Aralık sayısı= $5-1 = 4$

Aralık katsayısı= $4 : 5=0,80$

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde, verilerin istatistiksel analizlerinden elde edilen bulgular ve yorumları araştırmamızın alt problemlerine göre sırasıyla verilmiştir.

4.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MÜZE ALIŞKANLIKLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarını belirlemek amacıyla öğretmenlerin ankete verdikleri yanıtlar Tablo 4.1.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1.1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına ilişkin dağılım

Özellikler		f	%
Müze gezilerine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	96	92,3
	Hayır	8	7,7
Müze kartınız var mı?	Evet	48	46,2
	Hayır	56	53,8
Bugüne kadar herhangi bir müzeye gittiniz mi?	Evet	103	99,0
	Hayır	1	1,0
Erzurum'da bulunan hangi müzeleri gezdiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Türk İslam Eserleri ve Etnografya	83	79,8
	Atatürk Evi Müzesi	81	77,9
	23 Temmuz Kongre Salonu	68	65,4
	Arkeoloji Müzesi	63	60,6
	Erzurum Gar Müzesi	48	46,2
	Diğer	14	13,5
Alanınızla ilgili hangi tür müzelere gitmeyi daha çok tercih edersiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Tarih ve Sanat Müzeleri	91	87,5
	Arkeoloji Müzeleri	62	59,6
	Etnografya Müzeleri	37	35,6
	Anıt Müzeler	30	28,8
	Müze Evler	40	38,5
	Özel Müzeler	20	19,2
	Açık Hava Müzeleri	50	48,1
Askerî Müzeler	30	28,8	
Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?	Evet	19	18,3
	Hayır	85	81,7
Öğrencilerinizi müze ziyaretine ne sıklıkla götürürsünüz?	Her dönem götürürüm	17	16,3
	Her yıl götürürüm	18	17,3
	2-3 yılda bir götürürüm	20	19,2
	Hiç götürmedim	49	47,1
Derslerinizde sanal müzelerden faydalanır mısınız?	Evet	40	38,5
	Hayır	64	61,5

Tablo 4.1.1. incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin % 92.3'ünün müzelere ilgi duyduğu, % 7.7'sinin ise ilgi duymadığı;

% 46.2'sinin müze kartına sahip olduğu, % 53.8'inin ise müze kartına sahip olmadığı görülmüştür. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin % 99'unun daha önce müze ziyareti yaptıkları, % 1'inin ise daha önce müze ziyareti yapmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Erzurum'da bulunan müzeleri ziyaret etme durumları bakımından araştırma kapsamındaki öğretmenlerin % 79.8'inin "Türk İslam Eserleri ve Etnografya Müzesi"ne, % 77.9'unun "Atatürk Evi Müzesi"ne, % 65.4'ünün "23 Temmuz Kongre Salonu"na, % 60.6'sının "Arkeoloji Müzesi"ne, % 46.2'sinin "Erzurum Gar Müzesi"ne ve % 13.5'inin ise diğer müzelere gittikleri görülmüştür.

Alanlarıyla ilgili müzeleri ziyaret etme tercihleri bakımından araştırma kapsamındaki öğretmenlerin % 87.5'inin "Tarih ve Sanat Müzeleri"ne, % 59.6'sının "Arkeoloji Müzeleri"ne, % 35.6'sının "Etnografya Müzeleri"ne, % 28.8'inin "Anıt Müzeler"e, % 38.5'inin "Müze Evler"e, % 19.2'sinin "Özel Müzeler"e, % 48.1'inin "Açık Hava Müzeleri"ne ve % 28.8'inin de "Askerî Müzeler"e gitmeyi tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin % 18.3'ünün müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldıkları, % 81.7'sinin ise katılmadıkları belirlenmiştir.

Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin % 16.3'ünün öğrencilerini müzeye her dönem götürdüğü, % 17.3'ünün her yıl götürdüğü, % 19.2'sinin 2-3 yılda bir götürdüğü, % 47.1'inin ise hiç götürmediği tespit edilmiştir. Bunun yanında araştırma kapsamındaki öğretmenlerin % 38.5'inin derslerinde sanal müzelerden faydalandığı, % 61.5'inin ise faydalanmadığı tespit edilmiştir.

4.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE MÜZE ALIŞKANLIKLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre müze alışkanlıkları açısından aralarında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ankete verdikleri yanıtlar incelenmiş ve Tablo 4.2.1'de verilmiştir.

Tablo 4.2.1 Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına cinsiyet faktörünün etkisiyle ilgili ki-kare analizi

		Erkek		Kadın		χ^2	p
		f	%	f	%		
Müze gezilerine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	63	91,3	33	94,3	,291	,590
	Hayır	6	8,7	2	5,7		
Müze kartınız var mı?	Evet	30	43,5	18	51,4	,591	,442
	Hayır	39	56,5	17	48,6		
Bugüne kadar herhangi bir müzeye gittiniz mi?	Evet	68	98,6	35	100	,512	,474
	Hayır	1	1,4	0	0,0		
Erzurum'da bulunan hangi müzeleri gezdiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Türk İslam Eserleri ve Etnog	53	63,9	30	36,1	3,742	,587
	Atatürk Evi Müzesi	52	64,2	29	35,8		
	23 Temmuz Kongre Salonu	48	70,6	20	29,4		
	Arkeoloji Müzesi	40	63,5	23	36,5		
	Erzurum Gar Müzesi	37	77,1	11	22,9		
	Diğer	10	71,4	4	28,6		
Alanınızla ilgili hangi tür müzelere gitmeyi daha çok tercih edersiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Tarih ve Sanat Müzeleri	62	68,1	29	31,9	10,819	,147
	Arkeoloji Müzeleri	36	58,1	26	41,9		
	Etnografya Müzeleri	22	59,5	15	40,5		
	Anıt Müzeler	18	60,0	12	40,0		
	Müze Evler	25	62,5	15	37,5		
	Özel Müzeler	11	36,7	19	63,3		
	Açık Hava Müzeleri	26	52,0	24	48,0		
Askerî Müzeler	19	63,3	11	36,7			
Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?	Evet	11	15,9	8	22,9	,744	,388
	Hayır	58	84,1	27	77,1		
Öğrencilerinizi müze ziyaretine ne sıklıkla götürürsünüz?	Her dönem götürürüm	12	17,4	5	14,3	1,494	,684
	Her yıl götürürüm	12	17,4	6	17,1		
	2-3 yılda bir götürürüm	11	15,9	9	25,7		
	Hiç götürmedim	34	49,3	15	42,9		
Derslerinizde sanal müzelerden faydalanır mısınız?	Evet	30	43,5	10	28,6	2,180	,140
	Hayır	39	56,5	25	71,4		

Tablo 4.2.1. incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze gezilerine ilgi duyma [$\lambda_2 = ,291$; $p = ,590$ $p > 0.05$], müze kartına sahip olma [$\lambda_2 = ,591$; $p = ,442$ $p > 0.05$], daha önce bir müzeyi ziyaret etme [$\lambda_2 = ,512$; $p = ,474$ $p > 0.05$], Erzurum'da bulunan müzeleri ziyaret etme [$\lambda_2 = 3,742$; $p = ,587$ $p > 0.05$], alanlarıyla ilgili tercih ettikleri müze türleri [$\lambda_2 = 10,819$; $p = ,147$ $p > 0.05$], müzelerde nasıl eğitim yapılacağıyla ilgili hizmet-içi eğitime katılma [$\lambda_2 = ,744$; $p = ,388$ $p > 0.05$], öğrencilerini müzelere götürme sıklıkları [$\lambda_2 = 1,494$; $p = ,684$ $p > 0.05$] ve

derslerinde sanal müzelerden yararlanma [$\lambda_2= 2,180$; $p = ,140$ $p >0.05$] durumları açısından cinsiyet değişkeni bakımından aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim birimine göre müze alışkanlıkları açısından aralarında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ankete verdikleri yanıtlar incelenmiş ve Tablo 4.2.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2.2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarına görev yapılan okulun yerleşim biriminin etkisiyle ilgili ki-kare analizi

		İl merkezi		İlçe/Köy		χ^2	p
		f	%	f	%		
Müze gezilerine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	67	93,1	29	90,6	,184	,668
	Hayır	5	6,9	3	9,4		
Müze kartınız var mı?	Evet	36	50,0	12	37,5	1,393	,228
	Hayır	36	50,0	20	62,5		
Bugüne kadar herhangi bir müzeye gittiniz mi?	Evet	72	100,0	31	96,9	2,272	,132
	Hayır	0	0,0	1	3,1		
Erzurum'da bulunan hangi müzeleri gezdiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Türk İslam Eserleri ve Etnog	59	22,5	24	25,3	5,435	,365
	Atatürk Evi Müzesi	61	23,3	20	21,1		
	23 Temmuz Kongre Salonu	49	18,7	19	20,0		
	Arkeoloji Müzesi	48	18,3	15	15,8		
	Erzurum Gar Müzesi	38	14,5	10	10,5		
	Diğer	7	2,7	7	7,4		
Alanınızla ilgili hangi tür müzelere gitmeyi daha çok tercih edersiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Tarih ve Sanat Müzeleri	64	24,2	27	28,1	8,378	,300
	Arkeoloji Müzeleri	43	16,3	19	19,8		
	Etnografya Müzeleri	29	11,0	8	8,3		
	Anıt Müzeler	27	10,2	3	3,1		
	Müze Evler	27	10,2	13	13,5		
	Özel Müzeler	13	4,9	7	7,3		
	Açık Hava Müzeleri	40	15,2	10	10,4		
	Askeri Müzeler	21	8,0	9	9,4		
Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?	Evet	13	18,1	6	18,8	,007	,933
	Hayır	59	81,9	26	81,3		
Öğrencilerinizi müze ziyaretine ne sıklıkla götürürsünüz?	Her dönem götürürüm	12	16,7	5	15,6	3,900	,273
	Her yıl götürürüm	13	18,1	5	15,6		
	2-3 yılda bir götürürüm	17	23,6	3	9,4		
	Hiç götürmedim	30	41,7	19	59,4		
Derslerinizde sanal müzelerden faydalanır mısınız?	Evet	30	41,7	10	31,3	1,016	,314
	Hayır	42	58,3	22	68,8		

Tablo 4.2.2. incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze gezilerine ilgi duyma [$\lambda_2= ,184$; $p = ,668$ $p > 0.05$], müze kartına sahip olma [$\lambda_2= 1,393$; $p = ,228$ $p >0.05$], daha önce bir müzeyi ziyaret etme [$\lambda_2= 2,272$; $p = ,132$ $p >0.05$], Erzurum'da bulunan müzeleri ziyaret etme [$\lambda_2= 5,435$; $p = ,365$ $p >0.05$], alanlarıyla ilgili tercih ettikleri müze türleri [$\lambda_2= 8,378$; $p = ,300$ $p >0.05$], müzelerde nasıl eğitim yapılacağıyla ilgili hizmet-içi eğitime katılma [$\lambda_2= ,007$; $p = ,933$ $p >0.05$],

öğrencilerini müzelere götürme sıklıkları [$\lambda_2= 3,900$; $p = ,273$ $p >0.05$] ve derslerinde sanal müzelerden yararlanma [$\lambda_2= 1,016$; $p = ,314$ $p >0.05$] durumları açısından görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim birimi değişkeni bakımından aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre müze alışkanlıkları açısından aralarında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ankete verdikleri yanıtlar incelendiğinde gözlenen frekansı 5'ten küçük göz sayısı kritik değer olan % 20'yi aştığı için ki-kare analizi yapılmamış sadece frekans ve % değerleri Tablo 4.2.3.'de verilmiştir.

Tablo 4.2.3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre müze alışkanlıklarına açısından aralarındaki farkla ilgili ki-kare analizi

		Mesleki kıdem									
		0-5	6-10	11-15	16-20	21yıl ve üzeri					
Müze gezilerine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	22	88,0	41	93,2	23	95,8	3	100	7	87,5
	Hayır	3	12,0	3	6,8	1	4,2	0	0	1	12,5
Müze kartınız var mı?	Evet	7	28,0	25	56,8	11	45,8	2	66,7	3	37,5
	Hayır	18	72,0	19	43,2	13	54,2	1	33,3	5	62,5
Bugüne kadar herhangi bir müzeye gittiniz mi?	Evet	25	100	43	97,7	24	100	3	100	8	100
	Hayır	0	0	1		0	0	0	0	0	0
Erzurum'da bulunan hangi müzeleri gezdiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Türk İslam Eserleri Etn Müze	15	22,06	41	25,15	21	24,42	0	-	6	19,35
	Atatürk Evi Müze	16	23,53	35	21,47	21	24,42	2	22,22	7	22,58
	23 Temmuz Kong	11	16,18	31	19,02	16	18,60	2	22,22	8	25,81
	Arkeoloji Müzesi	11	16,18	30	18,40	16	18,60	2	22,22	4	12,90
	Erzurum Gar Müze	8	11,76	23	14,11	11	12,79	2	22,22	4	12,90
Alanınızla ilgili hangi tür müzelere gitmeyi daha çok tercih edersiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Diğer	7	10,29	3	1,84	1	1,16	1	11,11	2	6,45
	Tarih ve Sanat Mü	20	34,48	42	24,71	19	23,17	2	11,76	8	24,24
	Arkeoloji Müzeleri	13	22,41	32	18,82	10	12,20	2	11,76	5	15,15
	Etnografya Müze	4	6,90	13	7,65	14	17,07	2	11,76	4	12,12
	Anıt Müzeler	1	1,72	14	8,24	8	9,76	3	17,65	4	12,12
	Müze Evler	8	13,79	18	10,59	9	10,98	2	11,76	3	9,09
	Özel Müzeler	2	3,45	9	5,29	5	6,10	2	11,76	2	6,06
	Açık Hava Müze	6	10,34	24	14,12	15	18,29	2	11,76	3	9,09
	Askerî Müzeler	4	6,90	18	10,59	2	2,44	2	11,76	4	12,12

Tablo 4.2.3.'ün devamı

Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?	Evet	1	4,0	10	22,7	6	25,0	0	0	2	25,0
	Hayır	24	96,0	34	77,3	18	75,0	3	100	7	75,0
Öğrencilerinizi müze ziyaretine ne sıklıkla götürürsünüz?	Her dönem	2	8,0	10	22,7	5	20,8	0	0	0	0
	Her yıl	1	4,0	8	18,2	5	20,8	0	0	4	50,0
	2-3 yılda bir	4	16,0	6	13,6	6	25,0	2	66,7	2	25,0
	Hiç götürmedim	18	72,0	20	45,5	8	33,3	1	33,3	2	25,0
Derslerinizde sanal müzelerden faydalanır mısınız?	Evet	7	28,0	20	45,5	9	37,5	0	0	4	50,0
	Hayır	18	72,0	24	54,5	15	62,5	3	100	4	50,0

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katılanların oranı bütün mesleki kademelerde neredeyse yok denecek kadar çok düşük olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra müze kartına sahip olma durumuna evet yanıtı verenlerin oranı bütün mesleki kademelerde düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo incelenmeye devam edildiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze gezilerine ilgi duyanların; Erzurum ilinde bulunan “Türk İslam Eserleri Etnografya Müzesi”, “Atatürk Evi Müzesi”, “23 Temmuz Kongre” müzelerini ziyaret edenlerin oranı ve alanlarıyla ilgili müze türleri bakımından “Tarih ve Sanat Müzelerini” ve “Arkeoloji Müzelerini” gezenlerin oranı bütün mesleki kademelerde yüksek olduğu görülmektedir.

Yine tabloya bakıldığında daha önce herhangi bir müzeye gitmeyenlerin; öğrencilerini müze ziyaretine “Hiç götürmedim” diyenlerin ve derslerinde sanal müzelerden faydalanmayanların oranının bütün mesleki kademelerde çok yüksek olduğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezuniyet durumlarına göre müze alışkanlıkları açısından aralarında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla anket formuna verdikleri yanıtlar incelenmiş ve Tablo 4.2.4.'da verilmiştir.

Tablo 4.2.4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezuniyet durumlarına göre müze alışkanlıklarına açısından aralarındaki farkla ilgili ki-kare analizi

		Lisans		Lisans üstü		χ^2	p
		f	%	f	%		
Müze gezilerine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	75	93,8	21	87,5	1,016	,314
	Hayır	5	6,3	3	12,5		
Müze kartınız var mı?	Evet	30	37,5	18	75,0	10,446	,001
	Hayır	50	62,5	6	25,0		
Bugüne kadar herhangi bir müzeye gittiniz mi?	Evet	79	98,8	24	100,0	,303	,582
	Hayır	1	1,3	0	0		
Erzurum'da bulunan hangi müzeleri gezdiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Türk İslam Eserleri ve Etnog	64	23,9	19	21,3	5,452	,363
	Atatürk Evi Müzesi	63	23,5	18	20,2		
	23 Temmuz Kongre Salonu	48	17,9	20	22,5		
	Arkeoloji Müzesi	48	17,9	15	16,9		
	Erzurum Gar Müzesi	32	11,9	16	18,0		
	Diğer	13	4,9	1	1,1		
Alanınızla ilgili hangi tür müzelere gitmeyi daha çok tercih edersiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Tarih ve Sanat Müzeleri	69	26,6	22	21,8	4,890	,673
	Arkeoloji Müzeleri	49	18,9	13	12,9		
	Etnografya Müzeleri	25	9,7	12	11,9		
	Anıt Müzeler	20	7,7	10	9,9		
	Müze Evler	28	10,8	12	11,9		
	Özel Müzeler	12	4,6	8	7,9		
	Açık Hava Müzeleri	34	13,1	16	15,8		
	Askerî Müzeler	22	8,5	8	7,9		
Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?	Evet	10	12,5	9	37,5	7,728	,005
	Hayır	70	87,5	15	62,5		
Öğrencilerinizi müze ziyaretine ne sıklıkla götürürsünüz?	Her dönem götürürüm	9	11,3	8	33,3	9,443	,024
	Her yıl götürürüm	12	15,0	6	25,0		
	2-3 yılda bir götürürüm	17	21,3	3	12,5		
	Hiç götürmedim	42	52,5	7	29,2		
Derslerinizde sanal müzelerden faydalanır mısınız?	Evet	25	31,3	15	62,5	7,617	,006
	Hayır	55	68,8	9	37,5		

Tablo 4.2.4. incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze gezilerine ilgi duyma [$\lambda_2= 1,016$; $p = ,314$ $p > 0,05$], daha önce bir müzeyi ziyaret etme [$\lambda_2= ,303$; $p = ,582$ $p > 0,05$], Erzurum'da bulunan müzeleri ziyaret etme [$\lambda_2= 5,452$; $p =$

,363 p >0.05], alanlarıyla ilgili tercih ettikleri müze türleri [$\lambda_2= 4,890$; p = ,673 p >0.05], öğrencilerini müzelere götürme sıklıkları [$\lambda_2= 9,443$; p = ,024 p >0.05] ve derslerinde sanal müzelerden yararlanma [$\lambda_2= 7,617$; p = ,006 p >0.05] durumları açısından mezuniyet durumu değişkeni bakımından aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 4.2.4 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze kartına sahip olma [$\lambda_2= 10,446$; p = ,001 p <0.05] ve müzelerde nasıl eğitim yapılacağıyla ilgili hizmet-içi eğitime katılma [$\lambda_2= 7,728$; p = ,005 p <0.05] durumları açısından mezuniyet durumu değişkeni bakımından aralarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablodan, lisansüstü mezunu olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden müze kartına sahip olanların oranının lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Yine tablodan, lisansüstü mezunu olan öğretmenlerde müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katılmanın oranının lisans mezunu olan öğretmenlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcutlarına göre müze alışkanlıkları açısından aralarında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ankete verdikleri yanıtlar incelenmiş ve Tablo 4.2.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.2.5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcutlarına göre müze alışkanlıklarına açısından aralarındaki farkla ilgili ki-kare analizi

		Sınıf Mevcudu										χ^2	p
		10-20		21-25		26-30		31-35		36 ve üstü			
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müze gezilerine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	14	100	40	93,0	27	100	10	90,9	5	55,6	*	
	Hayır	0	0	3	7,0	0	0	1	9,1	4	44,4		
Müze kartınız var mı?	Evet	5	35,7	19	44,2	14	51,9	3	27,3	7	77,8	6,233	,182
	Hayır	9	64,3	24	55,8	13	48,1	8	72,7	2	22,2		
Bugüne kadar herhangi bir müzeye gittiniz mi?	Evet	14	100	42	97,7	27	100	11	100	9	100	*	
	Hayır	0	0	1	2,3	0	0	0	0	0	0		
Erzurum'da bulunan hangi müzeleri gezdiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Türk İslam Eserleri	11	22,4	32	23,4	25	24,8	11	25,0	4	15,38	9,133	,981
	Atatürk Evi Mü	11	22,4	32	23,4	23	22,8	10	22,7	5	19,23		
	23 Temmuz Ko	10	20,4	26	19,0	21	20,8	7	15,9	4	15,38		
	Arkeoloji Müze	9	18,4	23	16,8	17	16,8	8	18,2	6	23,08		
	Erzurum Gar M	6	12,2	18	13,1	12	11,9	8	18,2	4	15,38		
Diğer	2	4,1	6	4,4	3	3,0	0	0	3	11,54			
Alanınızla ilgili hangi tür müzelere gitmeyi daha çok tercih edersiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Tarih ve Sanat	11	31,43	38	26,03	25	24,51	10	26,32	7	17,95	*	
	Arkeoloji Müze	9	25,71	29	19,86	16	15,69	4	10,53	4	10,26		
	Etnografya Mü	0	-	16	10,96	11	10,78	5	13,16	5	12,82		
	Anıt Müzeler	1	2,86	9	6,16	11	10,78	4	10,53	5	12,82		
	Müze Evler	6	17,14	17	11,64	9	8,82	4	10,53	4	10,26		
	Özel Müzeler	0	-	8	5,48	7	6,86	1	2,63	4	10,26		
Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?	Açık Hava Mü	5	14,29	20	13,70	14	13,73	5	13,16	6	15,38	*	
	Askerî Müzeler	3	8,57	9	6,16	9	8,82	5	13,16	4	10,26		
Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?	Evet	3	21,4	11	25,6	2	7,4	1	9,1	2	22,2	*	
	Hayır	11	78,6	32	74,4	25	92,6	10	90,9	7	81,7		
Öğrencilerinizi müze ziyaretine ne sıklıkla götürürsünüz?	Her dönem	4	28,6	11	25,6	1	3,7	1	9,1	0	0	*	
	Her yıl	2	14,3	7	16,3	7	25,9	0	0	2	22,2		
	2-3 yılda bir	1	7,1	5	11,6	9	33,3	3	27,3	2	22,2		
	Hiç götürmedim	7	50,0	20	46,5	10	37,0	7	63,6	5	55,6		
Derslerinizde sanal müzelerden faydalanır mısınız?	Evet	7	50,0	23	53,5	8	29,6	2	18,2	0	0	13,336	,010
	Hayır	7	50,0	20	46,5	19	70,4	9	81,8	9	100		

(*)Gözlenen frekans 5'ten küçük göz sayısı kritik değer olan % 20'yi aştığı için ki-kare analizi yapılmamıştır.

Tablo 4.2.5. incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze kartına sahip olma [$\lambda_2 = 6,233$ p = ,182 p >0.05] ve Erzurum'da bulunan müzeleri ziyaret etme [$\lambda_2 = 9,133$; p = ,981 p >0.05] durumları açısından sınıf mevcudu değişkeni bakımından aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Yine Tablo 4.2.5. incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde sanal müzelerden yararlanma [$\lambda_2 = 13,336$; p = ,010 p <0.05] durumu açısından sınıf mevcudu değişkeni bakımından aralarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcudu arttıkça sanal müzelerden yararlanma oranının düştüğü görülmektedir.

Tablo incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcudu değişkeni açısından bütün mesleki kademelerde müzelere ilginin yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcuduna göre daha önce herhangi bir müzeyi ziyaret edenlerin oranı ve müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katılmayanların oranı bütün mesleki kademelerde çok yüksek olduğu tespit edilmektedir. Yine tabloyu incelemeye devam ettiğimizde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcuduna göre öğrencilerini müze ziyaretine hiç götürmeyenlerin oranının bütün mesleki kademelerde çok yüksek olduğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtlar Tablo 4.2.6.'de verilmiştir.

Tablo 4.2.6. Sosyal Bilgiler öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin görüşlerinin dağılımı

Anket maddeleri		$\bar{X}$	S.s
1	Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversitelerde müze eğitiminin yeterli düzeyde verilmemiş olması	1,98	1,199
2	Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri	4,04	1,097
3	Öğretmenlerin gezi için yeterli vaktinin olmaması	2,68	1,360
4	Sınıfların kalabalık olması	2,70	1,447
5	Müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerin fazla olması	2,18	1,139
6	Velilerin olumsuz tutumları	3,33	1,218
7	Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri	2,10	1,211
8	Öğretmenlerin kendilerini müzede ders yapabilecek kadar rahat hissetmemeleri	3,31	1,373
9	Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları	3,38	1,192
10	Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları	3,56	1,131
11	Müzelerin okullara uzak olması	2,92	1,349
12	Etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmemeleri	1,94	1,205
13	MEB'in müzelerle ilgili yeteri kadar hizmet-içi eğitim vermemesi	1,76	1,084

Öğretmenlerin öğrencileri müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin görüşlerin yansıtıldığı yukarıdaki tablo incelendiğinde, MEB'in müzelerde nasıl eğitim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitim vermemesi ($\bar{X}=1.76$) en büyük etken olarak görülmektedir.

Yine Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversitelerde müze eğitiminin yeterli düzeyde verilmemiş olması ($\bar{X}=1.98$), müze gezilerine ilişkin

bürokratik işlemlerin fazla olması ($\bar{X}=2.18$), öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri ($\bar{X}=2.10$) ve etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmemeleri ($\bar{X}=1.94$) etmenlerine Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin katıldıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca tablodaki bulgular ışığında; öğretmenlerin gezi için yeterli vaktinin olmaması ($\bar{X}=2.68$), sınıfların kalabalık olması ($\bar{X}=2.70$), velilerin olumsuz tutumları ($\bar{X}=3.33$), öğretmenlerin kendilerini müzede ders yapabilecek kadar rahat hissetmemeleri ($\bar{X}=3.31$), okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları ($\bar{X}=3.38$) ve müzelerin okullara uzak olması ($\bar{X}=2.92$) etmenlerine karşı öğretmenlerin kararsız kaldıkları görülmektedir.

Tabloda görüldüğü gibi, öğrencilerin bu tür gezileri istememelerinin ($\bar{X}=4.04$) ve diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumlarının ($\bar{X}=3.56$) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerini müzelere götürme alışkanlıklarını etkilemediği görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması ve t testi sonuçları Tablo 4.2.7.'da verilmiştir.

Öğrencileri Müzeye Götürme Alışkanlıkları: Cinsiyet

Tablo 4.2.7. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların cinsiyet faktörüne göre analizi

		N	X	S.s	t	p
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversitelerde müze eğitiminin yeterli düzeyde verilmemiş olması	Erkek	69	2,12	1,231	1,628	,107
	Kadın	35	1,71	1,100		
Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri	Erkek	69	3,88	1,119	2,047	,043
	Kadın	35	4,34	,998		
Öğretmenlerin gezi için yeterli vaktinin olmaması	Erkek	69	2,80	1,255	1,207	,230
	Kadın	35	2,46	1,540		
Sınıfların kalabalık olması	Erkek	69	2,52	1,410	1,802	,075
	Kadın	35	3,06	1,474		
Müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerin fazla olması	Erkek	69	2,19	1,154	,072	,943
	Kadın	35	2,17	1,124		
Velilerin olumsuz tutumları	Erkek	69	3,17	1,175	1,818	,072
	Kadın	35	3,63	1,262		
Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri	Erkek	69	2,06	1,187	,450	,654
	Kadın	35	2,17	1,272		
Öğretmenlerin kendilerini müzede ders yapabilecek kadar rahat hissetmemeleri	Erkek	69	3,22	1,316	,941	,349
	Kadın	35	3,49	1,483		
Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları	Erkek	69	3,19	1,167	2,287	,024
	Kadın	35	3,74	1,172		
Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları	Erkek	69	3,51	1,052	,637	,526
	Kadın	35	3,66	1,282		
Müzelerin okullara uzak olması	Erkek	69	2,83	1,350	1,030	,305
	Kadın	35	3,11	1,345		
Etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmemeleri	Erkek	69	2,07	1,217	1,557	,123
	Kadın	35	1,69	1,157		
MEB'in müzelerle ilgili yeteri kadar hizmet-içi eğitim vermemesi	Erkek	69	1,78	,998	,302	,763
	Kadın	35	1,71	1,250		

Erkek ve kadın Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin anketin cinsiyete göre yapılan t testinde kadın ve erkek öğretmenler arasında farklılıklar görülmüştür [t= 2,047; p: 0,043]. Tabloya göre “Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri” sorusuna ilişkin erkek öğretmenler ($\bar{X}=3,88$) kadın öğretmenlere ($\bar{X}=4,34$) oranla daha çok katılmaktadır. Benzer şekilde “Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları” maddesini de yine erkek öğretmenler ($\bar{X}=3,19$) kadın öğretmenlere ($\bar{X}=3,74$) göre daha çok bu durumu öğrencileri müzelere götürmeme konusunda sebep olarak belirtmiştir. Dolayısıyla bu soru için t: 2,287 ve p: 0,024 değerlerine de bakıldığında

anamlı bir sonuç olduğu görülmüştür. Tablo incelendiğinde “Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri”, “Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları” maddelerine erkek öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamasının kadın öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak “Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri”, “Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları” maddelerine erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları söylenebilir.

Öğrencileri Müzeye Götürme Alışkanlıkları: Kıdem Farkı

Tablo 4.2.8. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların mesleki kıdeme göre analizi

		N	X	S.s	KW	p
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversitelerde müze eğitiminin yeterli düzeyde verilmemiş olması	0-5 yıl	25	1,92	1,187	3,004	,557
	6-10 yıl	44	2,07	1,336		
	11-15 yıl	24	1,83	,963		
	16-20 yıl	3	2,67	,577		
	21 yıl ve üzeri	8	1,88	1,356		
Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri	0-5 yıl	25	3,92	1,222	6,287	,179
	6-10 yıl	44	4,00	1,057		
	11-15 yıl	24	3,92	1,176		
	16-20 yıl	3	4,67	,577		
	21 yıl ve üzeri	8	4,75	,463		
Öğretmenlerin gezi için yeterli vaktinin olmaması	0-5 yıl	25	2,44	1,417	5,610	,230
	6-10 yıl	44	2,73	1,264		
	11-15 yıl	24	2,54	1,318		
	16-20 yıl	3	4,33	1,155		
	21 yıl ve üzeri	8	3,00	1,690		
Sınıfların kalabalık olması	0-5 yıl	25	2,96	1,399	3,693	,449
	6-10 yıl	44	2,45	1,284		
	11-15 yıl	24	2,67	1,606		
	16-20 yıl	3	3,67	2,309		
	21 yıl ve üzeri	8	3,00	1,690		
Müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerin fazla olması	0-5 yıl	25	1,76	,926	5,142	,273
	6-10 yıl	44	2,36	1,203		
	11-15 yıl	24	2,17	1,007		
	16-20 yıl	3	2,67	2,082		
	21 yıl ve üzeri	8	2,38	1,302		
Velilerin olumsuz tutumları	0-5 yıl	25	3,00	1,225	6,353	,174
	6-10 yıl	44	3,32	1,157		
	11-15 yıl	24	3,33	1,308		
	16-20 yıl	3	4,00	1,000		
	21 yıl ve üzeri	8	4,13	1,126		

Tablo 4.2.8'in devamı

Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri	0-5 yıl	25	2,20	1,225	5,205	,267
	6-10 yıl	44	2,11	1,146		
	11-15 yıl	24	2,00	1,216		
	16-20 yıl	3	3,67	2,309		
	21 yıl ve üzeri	8	1,38	,518		
Öğretmenlerin kendilerini müzede ders yapabilecek kadar rahat hissetmemeleri	0-5 yıl	25	3,16	1,344	2,520	,641
	6-10 yıl	44	3,30	1,304		
	11-15 yıl	24	3,25	1,511		
	16-20 yıl	3	3,67	2,309		
	21 yıl ve üzeri	8	3,88	1,246		
Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları	0-5 yıl	25	3,28	1,137	1,315	,859
	6-10 yıl	44	3,39	1,185		
	11-15 yıl	24	3,33	1,239		
	16-20 yıl	3	4,00	1,732		
	21 yıl ve üzeri	8	3,50	1,309		
Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları	0-5 yıl	25	3,92	1,077	5,725	,221
	6-10 yıl	44	3,45	1,109		
	11-15 yıl	24	3,29	1,122		
	16-20 yıl	3	4,00	1,732		
	21 yıl ve üzeri	8	3,63	1,188		
Müzelerin okullara uzak olması	0-5 yıl	25	2,16	1,344	14,686	,005
	6-10 yıl	44	3,18	1,244		
	11-15 yıl	24	2,83	1,129		
	16-20 yıl	3	4,00	1,732		
	21 yıl ve üzeri	8	3,75	1,488		
Etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmemeleri	0-5 yıl	25	1,84	1,214	7,011	,135
	6-10 yıl	44	1,77	1,054		
	11-15 yıl	24	1,96	1,042		
	16-20 yıl	3	4,00	1,732		
	21 yıl ve üzeri	8	2,38	1,685		
MEB'in müzelerle ilgili yeteri kadar hizmet-içi eğitim vermemesi	0-5 yıl	25	1,64	,995	8,308	,081
	6-10 yıl	44	1,66	,987		
	11-15 yıl	24	1,54	,658		
	16-20 yıl	3	4,00	1,732		
	21 yıl ve üzeri	8	2,50	1,604		

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin anketin “Müzelerin okullara uzak olması” maddesine verdikleri yanıtlara ait KW değeri $p < 0.05$ [$t = 14,686$; $p = 0,005$] önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Dunnet T3 Post Hoc testi sonucu, mesleki kıdemi 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,18$), mesleki kıdemi 0-5 yıl olan ($\bar{x} = 2,16$), öğretmenlere göre “Müzelerin okullara uzak olması” maddesine daha fazla katıldıkları görülmüştür [$t = 14,686$; $p = 0,005$]. Sonuç olarak mesleki kıdemi 6-10 yıl arasında olan

öğretmenlerin mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşündükleri söylenebilir.

Öğrencileri Müzeye Götürme Alışkanlıkları: Mezuniyet Durumu

Tablo 4.2.9. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların mezuniyet durumuna göre analizi

		N	X	S.s	U	p
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversitelerde müze eğitiminin yeterli düzeyde verilmemiş olması	Lisans	80	1,90	1,197	759,000	,096
	Lisans Üstü	24	2,25	1,189		
Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri	Lisans	80	3,98	1,169	881,000	,512
	Lisans Üstü	24	4,25	,794		
Öğretmenlerin gezi için yeterli vaktinin olmaması	Lisans	80	2,56	1,320	762,000	,116
	Lisans Üstü	24	3,08	1,442		
Sınıfların kalabalık olması	Lisans	80	2,60	1,437	780,500	,152
	Lisans Üstü	24	3,04	1,459		
Müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerin fazla olması	Lisans	80	2,01	1,097	579,500	,002
	Lisans Üstü	24	2,75	1,113		
Velilerin olumsuz tutumları	Lisans	80	3,21	1,250	750,500	,095
	Lisans Üstü	24	3,71	1,042		
Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri	Lisans	80	1,95	1,090	744,000	,077
	Lisans Üstü	24	2,58	1,472		
Öğretmenlerin kendilerini müzede ders yapabilecek kadar rahat hissetmemeleri	Lisans	80	3,19	1,360	743,000	,083
	Lisans Üstü	24	3,71	1,367		
Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları	Lisans	80	3,24	1,245	704,000	,041
	Lisans Üstü	24	3,83	,868		
Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları	Lisans	80	3,41	1,166	668,500	,020
	Lisans Üstü	24	4,04	,859		
Tablo 4.2.9.'un devamı						
Müzelerin okullara uzak olması	Lisans	80	2,78	1,340	702,000	,042
	Lisans Üstü	24	3,42	1,283		
Etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmemeleri	Lisans	80	1,91	1,193	906,000	,654
	Lisans Üstü	24	2,04	1,268		
MEB'in müzelerle ilgili yeteri kadar hizmet-içi eğitim vermemesi	Lisans	80	1,79	1,052	840,000	,304
	Lisans Üstü	24	1,67	1,204		

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezuniyet durumlarına göre öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtlara ait U değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken diğer maddelere ait U değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Bahsi geçen sorulara verilen yanıtlarda öğretmenlerin lisans mezunu veya lisansüstü mezunu olmaları farklılık göstermektedir. Örneğin “Müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerin fazla olması” anketine cevap verenlerin %2,75’i lisansüstü mezunu iken % 2,01’i lisans mezunudur [$t = 579,500$; $p = 0,002$]. Aynı şekilde “Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları” seçeneğini işaretleyenler %3,83 oranında lisansüstü mezunu iken %3,24 oranında lisans mezunudur [$t = 704,000$; $p = 0,042$]. “Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları” sorusuna ilişkin yanıt verenlerin ise %4,04’ü lisansüstü mezunuyken %3,41’i lisans mezunudur [$t = 668,500$ $p = 0,020$]. “Müzelerin okullara uzak olması” olan diğer seçenekte ise öğretmenlerin %3,42’si lisansüstü mezunudur ancak %2,78’i lisans mezunudur [$t = 702,000$; $p = 0,042$]. Bu maddelerin tümünde mezuniyet durumu lisansüstü olan öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamasının mezuniyet durumu lisans olan öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak yukarıda değerleri belirtilen bu maddelere mezuniyeti lisans olan öğretmenlerin mezuniyeti lisansüstü olan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları söylenebilir.

Öğrencileri Müzeye Götürme Alışkanlıkları: Sınıf Mevcutları

Tablo 4.2.10. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin ankete verdikleri yanıtların sınıf mevduna göre analizi

		N	X	S.s.	KW	p
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversitelerde müze eğitiminin yeterli düzeyde verilmemiş olması	10-20 öğrenci	14	1,43	,514	2,895	,576
	21-25 öğrenci	43	2,12	1,238		
	26-30 öğrenci	27	2,07	1,328		
	31-35 öğrenci	11	2,00	1,549		
	36 ve üzeri	9	1,89	,782		

Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri	10-20 öğrenci	14	4,00	1,038	4,736	,315
	21-25 öğrenci	43	3,79	1,337		
	26-30 öğrenci	27	4,15	,864		
	31-35 öğrenci	11	4,64	,505		
	36 ve üzeri	9	4,22	,833		
Öğretmenlerin gezi için yeterli vaktinin olmaması	10-20 öğrenci	14	2,93	1,328	4,136	,388
	21-25 öğrenci	43	2,42	1,239		
	26-30 öğrenci	27	2,85	1,460		
	31-35 öğrenci	11	2,45	1,214		
	36 ve üzeri	9	3,33	1,732		
Sınıfların kalabalık olması	10-20 öğrenci	14	3,71	,825	18,666	,001
	21-25 öğrenci	43	3,00	1,327		
	26-30 öğrenci	27	2,04	1,344		
	31-35 öğrenci	11	1,82	1,079		
	36 ve üzeri	9	2,78	2,108		
Müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerin fazla olması	10-20 öğrenci	14	2,00	,679	2,779	,595
	21-25 öğrenci	43	2,42	1,239		
	26-30 öğrenci	27	1,96	,898		
	31-35 öğrenci	11	2,00	1,183		
	36 ve üzeri	9	2,22	1,716		
Velilerin olumsuz tutumları	10-20 öğrenci	14	3,79	,893	11,709	,020
	21-25 öğrenci	43	3,35	1,289		
	26-30 öğrenci	27	2,70	1,235		
	31-35 öğrenci	11	3,64	1,027		
	36 ve üzeri	9	4,00	,707		
Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri	10-20 öğrenci	14	2,79	1,369	13,271	,010
	21-25 öğrenci	43	2,30	1,186		
	26-30 öğrenci	27	1,63	,839		
	31-35 öğrenci	11	1,55	,934		
	36 ve üzeri	9	2,11	1,691		
Öğretmenlerin kendilerini müzede ders yapabilecek kadar rahat hissetmemeleri	10-20 öğrenci	14	3,86	1,167	3,187	,527
	21-25 öğrenci	43	3,28	1,351		
	26-30 öğrenci	27	3,07	1,412		
	31-35 öğrenci	11	3,45	1,293		
	36 ve üzeri	9	3,11	1,764		
Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları	10-20 öğrenci	14	3,50	1,160	7,505	,112
	21-25 öğrenci	43	3,53	1,099		
	26-30 öğrenci	27	3,04	1,315		
	31-35 öğrenci	11	2,91	1,044		
	36 ve üzeri	9	4,00	1,225		

Tablo 4.2.10.'un devamı

Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları	10-20 öğrenci	14	3,71	1,139	14,111	,007
	21-25 öğrenci	43	3,81	,932		
	26-30 öğrenci	27	2,85	1,231		
	31-35 öğrenci	11	3,73	,905		
	36 ve üzeri	9	4,00	1,225		
Müzelerin okullara uzak olması	10-20 öğrenci	14	3,00	1,414	5,742	,219
	21-25 öğrenci	43	2,86	1,246		
	26-30 öğrenci	27	2,81	1,302		
	31-35 öğrenci	11	2,55	1,695		
	36 ve üzeri	9	3,89	1,269		
Etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmemeleri	10-20 öğrenci	14	2,14	1,406	8,228	,084
	21-25 öğrenci	43	2,02	1,282		
	26-30 öğrenci	27	1,44	,577		
	31-35 öğrenci	11	1,91	1,221		
	36 ve üzeri	9	2,78	1,481		
MEB'in müzelerle ilgili yeteri kadar hizmet-içi eğitim vermemesi	10-20 öğrenci	14	1,86	1,406	3,709	,447
	21-25 öğrenci	43	1,65	,923		
	26-30 öğrenci	27	1,59	,888		
	31-35 öğrenci	11	2,18	1,079		
	36 ve üzeri	9	2,11	1,691		

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcutlarına göre öğrencilerini müzeye götürme alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin anketin “Sınıfların kalabalık olması”, “Velilerin olumsuz tutumları”, “Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri”, “Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları” maddelerine verdikleri yanıtlara ait KW değeri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken; diğer maddelere ait KW değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Bu bulgular öğretmenlerin sınıf mevcutlarına göre farklı yanıtlar verdiğini göstermiştir. Bu farkın sınıf mevcutlarına etkisini anlamak amacıyla Dunnet T3 Post Hoc testi uygulanmıştır.

Dunnet T3 Post Hoc testi sonucu, sınıf mevcudu 10-20 öğrenci arasında olan öğretmenlerin sınıf mevcudu 26-30 öğrenci ve 31-35 öğrenci olan öğretmenlere göre “Sınıfların kalabalık olması uzak olması” [$t = 18,666$; $p = ,001$] ve “Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri” [$t = 13,271$; $p = 0,010$] maddelerine

daha fazla katıldıkları görülmüştür. Benzer şekilde sınıf mevcudu 10-20 öğrenci ve 36 öğrenci ve üzeri olan öğretmenlerin sınıf mevcudu 26-30 öğrenci olan öğretmenlere göre “Velilerin olumsuz tutumları” maddesine daha fazla katıldıkları [$t= 11,709$; $p: 0,020$] görülmektedir. Bunun yanında sınıf mevcudu 21-25 öğrenci olan öğretmenlerin sınıf mevcudu 26-30 öğrenci olan öğretmenlere göre “Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları” maddesine daha fazla katıldıkları görülmüştür [$t= 14,111$; $p: 0,007$].

Sonuç olarak sınıf mevcudu 10-20 öğrenci arasında olan öğretmenlerin sınıf mevcudu daha fazla olan öğretmenlere göre “Sınıfların kalabalık olması”, “Velilerin olumsuz tutumları”, “Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri”, “Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları” maddelerinde daha olumsuz düşündükleri söylenebilir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Araştırmamızda alt problemler ışığında ulaştığımız sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür

1. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarını incelediğimizde:
  - Öğretmenlerin beşte dördünün müzelere ilgi duydukları tespit edilmiştir.
  - Öğretmenlerin yaklaşık yarısının müze kartına sahip olduğu belirlenmiştir.
  - Araştırmaya katılanların neredeyse tamamının daha önce müze ziyareti gerçekleştirmiştir.
  - Erzurum'da bulunan müzeleri ziyaret etme kapsamında, katılımcıların en fazla gittikleri müzelerin Türk İslam Eserleri ve Etnografya ve Atatürk Evi Müzesi olduğu görülmüştür. Şehrin en işlek caddesi üzerinde bulunmaları ve birbirlerine çok yakın konumlarda olmalarından dolayı bu müzelerin daha fazla ziyaret edildiğini söyleyebiliriz. Bunları sırasıyla, 23 Temmuz Kongre Salonu, Arkeoloji Müzesi ve Erzurum Gar Müzesi olduğu görülmüştür.
  - Katılımcıların alanlarıyla ilgili ziyaret etme konusunda en fazla tercih ettikleri müze türlerinin sırasıyla; Tarih ve Sanat Müzeleri, Arkeoloji Müzeleri, Açık Hava Müzeleri'dir.
  - Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık beşte birinin müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldıkları tespit edilmiştir. Demir (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin yarıdan fazlasının müze eğitimi ile ilgili hizmet-içi eğitim almadığını ve bu durumu bir sorun olarak gördüğünü ifade etmiştir.
  - Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin yaklaşık yarısı, öğrencilerini müze gezilerine götürmedikleri tespit edilmiştir.
  - Öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin derslerinde sanal müzelerden faydalanmadıkları görülmektedir. Karakaya (2015) tarafından yapılan çalışmada da bu duruma benzer bir sonuç elde edilmiştir. Tarama modeli

ile gerçekleştirilen araştırmada, ortaokul öğrencilerinin yaklaşık beşte dördünün daha önce sanal müze ziyareti yapmadıkları görülmüştür.

2. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıklarının cinsiyet ve görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim birimine göre değişkenleri açısından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.2.1. ile Tablo 4.2.2).
3. Araştırma kapsamındaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeyi yükseldikçe müze kartına sahip olma ve müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katılma oranlarının arttığı görülmüştür.
4. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezuniyet durumlarına göre müze gezilerine ilgi duyma, daha önce herhangi bir müzeye gidilme, Erzurum’da bulunan müzeleri ziyaret etme, alanlarıyla ilgili olarak ziyaret etmeyi tercih ettikleri müze türleri, öğrencilerine müze ziyareti yaptırma sıklığı ve derslerinde sanal müzelerden faydalanma açısından aralarındaki fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.2.4.).
5. Araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf mevcudu ile müze alışkanlıkları aralarında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiş olup, sadece sanal müzelerden faydalanma durumunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Kısa (2012) tarafından yapılmış olan çalışmada, sınıfların kalabalık olmasının öğretmenlerin müze gezilerinde yaşadıkları en büyük problem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
6. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzeye götürmemesindeki en önemli etmenin “MEB’in müzelerle ilgili yeteri kadar hizmet-içi eğitim vermemesi” olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, “Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri” ve “Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları” etmenleri, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müzelere götürmemelerinde en az etkiye sahip olduğu görülmüştür.
7. Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müze gezilerine götürmelerini etkileyen etmenlerden, erkek öğretmenlerin öğrencilerin müze gezilerini istememeleri ve okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz

tutumları durumlarından kadın öğretmenlere nazaran daha fazla etkilendikleri görülmüştür.

8. Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini müze gezilerine götürmelerini etkileyen etmenlerden müzelerin okullara uzak olması durumu, mesleki kıdemi 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumsuz düşündükleri görülmektedir.
9. Lisans mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, lisansüstü mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerden daha fazla şikâyet ettikleri ve okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumlarını daha fazla belirttikleri görülmüştür. Yine aynı şekilde lisans mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin zümre öğretmenlerinin müze gezilerin karşı olumsuz tutum sergilemelerini daha fazla oranda belirttikleri ve müzelerin okullara uzak olmasının da kendilerini daha fazla etkilediğini belirttikleri görülmüştür.
10. Sınıf mevcudu 10-20 öğrenci arasında olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, sınıf mevcudu daha fazla olan öğretmenlere göre sınıfların kalabalık olması, velilerin olumsuz tutumları, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri ve diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumlarına karşı olumsuz yönde daha fazla etkilendikleri görülmüştür.

ÖNERİLER

Elde edilen tüm bu veriler doğrultusunda öğretmen-müze ilişkisini geliştirme noktasında şu önerilerde bulunulabilir:

1. Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programına müze eğitimi ile ilgili seçmeli bir ders konulabilir.
2. Okulların müze ziyaretlerini gerçekleştirmelerinde ulaşım konusunda imkânlar ölçüsünde MEB tarafından gerekli destek sağlanabilir.
3. Sosyal bilgiler öğretmenlerine müzelerin eğitim alanında nasıl kullanılabilceği konusunda hizmet-içi eğitim verilebilir.
4. Sosyal Bilgiler öğretmenleri dersin içeriğine göre ve imkânlar doğrultusunda sanal müzelerden faydalanmalıdırlar. Bu doğrultuda okullara alt yapı ve materyal desteği sağlanabilir. Ayrıca Fatih Projesi kapsamında tüm okullara akıllı tahta ve öğrencilere ise tablet dağıtımı gerçekleştirildikten sonra sanal müze uygulamalarının derslerde daha verimli bir şekilde kullanımı sağlanabilir.
5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerine öğrencileri ile beraber gerçekleştirecekleri müze gezileri için, okulların sene başı öğretmenler kurul toplantısında sosyal etkinlikler adı altında gerekli planlamalar yapılabilir ve ünitelendirilmiş yıllık planlarda bu çalışmalara yeterli zaman ayrılabilir.
6. Öğretmenlerin, müzelere düzenleyecekleri geziler sırasında karşılaşılan bürokratik işlemler en aza indirgenebilir.
7. Müze gezileri, MEB tarafından belirlenecek olan kriterleri taşıyan taşeron firmalar aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Bu sayede öğretmenlerin sorumluluğu azaltılıp, geziyle ilgili güvenlik ve ulaşım gibi sorunlar da en aza indirgenebilir. Tal, Bamberger ve Morag (2005) yaptıkları çalışmada İsrail'deki okulların, müze gezilerini taşeron firmalar aracılığıyla gerçekleştirdikleri görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alkış, S., ve Güleç, S. (2003). Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII(1), 63-78.
- Allan, A. (1963). Müzelerin Rolü. *Müzelerin Teşkilatlanması - Pratik Öğütler* (s. 5-19). Ankara: UNESCO, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları.
- Arık, R. O. (1947). *Halkevlerinde Müze, Tarih Ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu*. Ankara: Ulus Basımevi.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle Ve Tarihi Mekanlarla Tarih Öğretimi "Tarih Öğretmenlerinin "Müze Eğitimine" İlişkin Görüşleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atagök, T. (1999). Çağdaş müzeciliğin anlamı; müze ve ilişkileri. T. Atagök. (Editör). *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 131-142). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayım Merkezi Matbaası.
- Atasoy, S. (1999). Müzelerde sergileme. T. Atagök. (Editör). *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 175-179). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayım Merkezi Matbaası.
- Aytaç, A. (2014). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının eğitimlerinde gezi-gözlem metodunun yeri ve önemi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 55-69.
- Barth, J. (1991). *Elementary and Junior High/Middle school Social Studies Curriculum, Activities and Materials* (Third Edition b.). Lanham: University Pres of America, Inc.
- Bilgili, A. S. (2010). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (3. Baskı). Ankara: PegemA Akademi.
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi* (3. Baskı). Ankara: PegemA Akademi.
- Buyurgan, S., ve Mercin, L. (2010). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları* (2. Baskı.). V. Özsoy. (Editör). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Büyükalan Filiz , F. (2006). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. Ç. Özdemir. (Editör). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Celkan, H. Y. (1993). *Eğitim Sosyolojisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

- Demir, A. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanımların Gerçekleştirilmesine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaklaşımları (Tokat İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Demir, C. (2001). *Müzelerde Çağdaş Pazarlama*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları.
- Demir, S. B., ve Karademir, Y. (2015). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Sanal Mekânlara Dayalı Öğrenme. R. Sever ve E. Koçoğlu içinde, *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Mekânsal Öğrenme Ortamları* (s. 211-247). Ankara: Pegem Akademi.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi. *Bilig*(42), 77-93. http://www.tarihegitimcileri.org.tr/DERNEK/yayin/055_Tarih_Ogre timinde_Filmlerin_Yeri_ve_Onemi.pdf 11.15.2015 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Denizli, H., Alpagut, A. M., Demirdelen, H., Metin, M., Demirtaş, N. ve Akyol, A. A. (2006). 2005-2006 Yılı Eğitim Etkinlikleri Müze Eğitim Atölyesi, III. Müze Çocuk Şenliği ve Roma Hamamı I. Çocuk Olimpiyatları. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2005 Yıllığı*. Ankara: Anadolu Medeniyetleri Müzesi. <http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/TR,78201/2005-yilligi.html> 11.11.2015 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk, D. Dilek. (Editörler). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: PegemA Yayıncılık.
- Egüz, Ş. ve Kesten, A. (2012). Sosyal Bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-103.
- Ercan, M. (2007). *Cumhuriyet Döneminde İlköğretim Sosyal Bilgiler Programlarındaki Sanat Konularının Yeterliliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Erden, M. (2008). *Gelişim, Öğrenme, Öğretim* (17. Baskı b.). Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2007). *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim* (16. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Ersoy, A. ve Kaya, E. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretim programının (2004) Uygulama Sürecine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 71-86.

- Ertürk, S. (1984). *Eğitimde Program Geliştirme* (4. Baskı). Ankara: Yelkentepi Yayınları.
- Fazlıoğlu, Y. ve Fazlıoğlu, İ. (2012). Erken Çocuklukta Müze ve Eğitim. Y. Fazlıoğlu. (Editör). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi* (2. Baskı). (s. 301-315). Ankara: Paradigma Kitabevi Yayınları.
- Güler, A. (2011). Planlı bir müze gezisinin ilköğretim öğrencilerinin tutumuna etkisi. *Elementary Education Online*, 169-179.
- Gültekin, M., Karadağ, R. ve Yılmaz, F. (2007). Yapılandırmacılık ve öğretim uygulamalarına yansımaları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 503-528.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi*. (M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı, Çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Kan, Ç. (2006). Etkili Sosyal Bilgiler öğretimi arayışı. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 537-544.
- Karadeniz, C. ve Çıldır, Z. (2014). *İngiltere'de Müze Eğitimi "Londra'dan İzlenimler"*. B. Onur. (Editör). Ankara: Kalem Kitap Yayınları.
- Karakaya, İ. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Alışkanlıkları (Giresun İli Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Kavramlar, İlkeler Teknikler)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kökten, H. (2004). Türkiye Müzeleri İçin Çok Düzeyli Koruma Yapılanması. 7. *Müzecilik Semineri*. İstanbul: Askeri Müze Ve Kültür Sitesi Komutanlığı.
- Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Biyoloji öğretmenlerinin araç-gereç kullanımına yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(30), 159-165.
- Kuruoğlu Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 275-285.
- Madran, B. (1999). Müze Türleri. T. Atagök (Editör). *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 3-19). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.
- MEB. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Klavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

- MEB. (2008). *Sosyal Bilgiler 6.-7. Sınıf Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi* (29), 402-422.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş Müze, Eğitim ve Gelişim*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). "Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi"; İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (25), 103-117.
- Önder, M. (1995). *Türkiye Müzeleri* (5. Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özafşar, S. (2010). *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Birleşik Basım.
- Özköse, A. (2004). Türkiye Müzelerinde Korunma Sorunları. 7. *Müzecilik Semineri*. İstanbul: Askeri Müze Ve Kültür Sitesi Komutanlığı.
- Öztürk, C. vd. (2011). *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih Öğretim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Riviere, G. H. (1962). *Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında UNESCO Bölge Semineri*. (S. İnal, Çev.) İstanbul: ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları.
- Safran, M. vd. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Sosyal Bilgiler*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Seidel, S. ve Hudson, K. (1999). *Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik Uluslararası İki Çalışma Raporu*. (B. Ata, Çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı Yayınları.
- Selanik Ay, T. ve Kurtdede Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*(13), 69-89.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sönmez, V. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PEGEM Özel Eğitim Hizmetleri.
- Sönmez, V. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu* (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2014). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü* (13. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri Ve Önemi. G. Can (Dü.) içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 4). Eskişehir: Anadolu üniversitesi Yayınları.
- Şapolyo, E. B. (1936). *Müzeler Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tal, R., Bamberger, Y., ve Morag, O. (2005). Guided school visits to natural history museums in Israel: Teachers' roles. *Science Education*, 89(6), 920-935.
- Tepecik, A. (2008). Sanat Eğitimi ve Sanal Müze. *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyumu Bildiriler (21-22 Mayıs 2007)* (s. 233-240). Ankara: Vehbi Koç Araştırmaları Merkezi.
- Tezcan Akahmet, K. (2008). Müzelerin Tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*(180), 50-67.
- Turanlı, S. (2012). *Oyuna Dayalı Müze Etkinliklerinin Öğrenci Erişi ve Görsel Sanatlar Dersine Karşı Tutumları Üzerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- www.rayhaber.com. <http://www.rayhaber.com/2014/erzurum-gar-muzesi-ziyarete-acildi/> 07.12.2015 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Yalın, H. İ. (2010). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (22. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yavuzoğlu-Atasoy, N. (1999). Çağdaş Eğitimde Müzenin İşlevi. T. Atagök (Editör) *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* (s. 147-153). İstanbul: Yıldız teknik Üniversitesi Basım Yayım Merkezi Matbaası.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal Bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımı. *TÜBAR*(23), 209-222.
- Yılmaz, A. ve Egüz, Ş. (2015). Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretiminde müzenin önemi hakkında tecrübe ve düşünceleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*(10/11), 1637-1650.
- Yılmaz, K., ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*(1), 21-39.
- Yurdakul, B. (2011). Yapılandırmacılık. Ö. Demirel. (Editör). *Eğitimde Yeni Yönelimler* (5. Baskı b., s. 39-65). Ankara: Pegem Akademi.

EKLER

Ek 1: Anket Formu

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MÜZE ALIŞKANLIKLARI:
ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ**

Sayın öğretmenim,

Bu anket, "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müze Alışkanlıkları"nın tespit edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Anketten elde edilecek olan veriler, yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Araştırmanın amacına ulaşması sizin anket sorularına vereceğiniz objektif ve samimi cevaplar ile mümkündür. Bu nedenle soruların tamamını cevaplamanız, araştırmanın amacına ulaşması için çok önemlidir. Ankete zaman ayırdığınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Emre Burak GÜNGÖR

Bölüm - 1

1. Cinsiyetiniz

a. Erkek

b. Kadın

2. Görev Yaptığınız Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimi

a. İl Merkezi

b. İlçe / Köy

3. Meslekteki Kıdem Yılıınız

a. 0-5

b. 6-10

c. 11-15

d. 16-20

e. 21 ve üzeri

4. Mezuniyet Durumunuz

a. Lisans

b. Lisans Üstü

c. Eğitim Enstitüsü

d. Diğer .....

5. Sınıfınızdaki ortalama öğrenci sayısı nedir?

a. 10-20

b. 21-25

c. 26-30

d. 31-35

e. 36 ve üzeri

Ek 2: Anket Formu

Bölüm -II

1. Müze gezilerine ilgi duyuyor musunuz?
  - a. Evet ( )
  - b. Hayır ( )
2. Müze kartınız var mı?
  - a. Evet ( )
  - b. Hayır ( )
3. Bugüne kadar herhangi bir müzeye gittiniz mi?
  - a. Evet ( )
  - b. Hayır ( )
4. Erzurum'da bulunan hangi müzeleri gezdiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
  - a. Türk İslam Eserleri ve Etnografya Müzesi (Yakutiye Medresesi) ( )
  - b. Atatürk Evi Müzesi ( )
  - c. 23 Temmuz Kongre Salonu ( )
  - d. Arkeoloji Müzesi ( )
  - e. Erzurum Gar Müzesi ( )
  - f. Hiçbiri ( )
5. Alanınızla ilgili hangi tür müzelere gitmeyi daha çok tercih edersiniz?
  - a. Tarih ve Sanat Müzeleri ( )
  - b. Arkeoloji Müzeleri ( )
  - c. Etnografya Müzeleri ( )
  - d. Anıt Müzeler ( )
  - e. Müze Evler ( )
  - f. Özel Müzeler ( )
  - g. Açık Hava Müzeleri ( )
  - h. Askerî Müzeler ( )
6. Müzelerde nasıl öğretim yapılacağı ile ilgili olarak hizmet-içi eğitime katıldınız mı?
  - a. Evet ( )
  - b. Hayır ( )
7. Öğrencilerinizi müze ziyaretine ne sıklıkla götürürsünüz?
  - a. Her dönem götürürüm ( )
  - b. Her yıl götürürüm ( )
  - c. 2-3 yılda bir götürürüm ( )
  - d. Hiç götürmedim ( )

Ek 3: Anket Formu

8. Derslerinizde sanal müzelerden faydalanır mısınız?

- a. Evet ( )
b. Hayır ( )

Ek 4: Anket Formu

Bölüm – III

Bu bölümdeki sorulara size en uygun seçeneğe X işareti koyarak cevaplandırınız.
(Lütfen bütün soruları cevaplandırınız.)

1. Aşağıda sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencileri ile müze ziyaretlerinde karşılaştıkları sorunlar verilmiştir. Lütfen sorulan sorulara katılım düzeylerinizi belirtiniz.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİNİ MÜZEYE GÖTÜRME ALİŞKANLIKLARINI ETKİLEYEN ETMENLER	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversitelerde müze eğitiminin yeterli düzeyde verilmemiş olması	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Öğrencilerin bu tür gezileri istememeleri	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Öğretmenlerin gezi için yeterli vaktinin olmaması	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Sınıfların kalabalık olması	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Müze gezilerine ilişkin bürokratik işlemlerin fazla olması	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Velilerin olumsuz tutumları	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluklarını almak istememeleri	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Öğretmenlerin kendilerini müzede ders yapabilecek kadar rahat hissetmemeleri	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Okul idarecilerinin müze gezilerine olan olumsuz tutumları	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Diğer zümre öğretmenlerinin müze gezilerine karşı olumsuz tutumları	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Müzelerin okullara uzak olması	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmemeleri	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. MEB'in müzelerle ilgili yeteri kadar hizmet-içi eğitim vermemesi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek 5: Araştırma İzin Formu

**T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 36648235/605.01/2077142 23/05/2014
Konu: Tez Çalışması

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma , Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu 07/03/2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi.
b) Giresun Üniversitesi'nin 28/04/2014 tarihli ve 55447807-051/99-2703 sayılı yazısı.

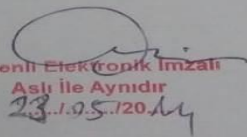
Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı 2022006003 nolu öğrencisi Emre Burak GÜNGÖR'ün ilgi (b) yazı ile "*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müze Alışkanlıkları: Erzurum İli Örneği* " konusunda İlimiz Millî Eğitim Müdürlüğüne Bağlı ortaokullarda araştırma yapma isteği isteği, ilgi (a) Genelge çerçevesinde Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mustafa BASTEM
Müdür Yardımcısı

OLUR
23/05/2014

Yüksel ARSLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır
23.05.2014

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

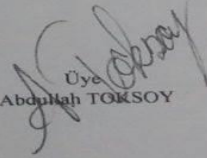
Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM Ayrıntılı bilgi için: Çiğdem HOPUR Şb.Mdr.
Elektronik Ağ: <http://erzurum.meb.gov.tr> Tel: (0 442) 234 4800
e-posta: stratejigelistirme25@meb.gov.tr Faks: (0 442) 235 1032

Ek 6: Araştırma İzin Formu

FORM:2

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN

Adı Soyadı	Emre Burak GÜNGÖR
Kurumu / Üniversitesi	Giresun Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Erzurum
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müze Alışkanlıkları Erzurum İli Örneği
Araştırmanın konusu	Ortaokul
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma / Proje /ödev / Tez önerisi	Yüksek Lisans
Veri toplama araçları	Anket
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi " doğrultusunda yapılan incelemede araştırmanın adı geçen okullarda uygulanabileceğine oybirliği ile karar verildi.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	
KOMİSYON	
07.05.2014	
 Üye Davut DAĞLİBAKAN	 Üye Abdullah TOKSOY

EK 7: Erzurum Etnografya Müzesi Sergi Salonu

EK 8: Helenistik ve Roma Dönemine Ait Eserler – Erzurum Etnografya Müzesi

EK 9: Urartu Dönemi Bronz, Figürlü Adak Levhası - Erzurum Etnografya Müzesi

ÖZGEÇMİŞ

1985 yılının Kasım ayında Erzurum'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzurum merkezde tamamladı. 2003 yılında girdiği Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden Mayıs 2007'de mezun oldu. 2012 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Giresun Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müze Alışkanlıkları (Erzurum İli Örneği)" adlı projeyi sunmuştur.